

NICOLAE IORGA ȘI CONGRESUL LIGII PENTRU UNITATEA CULTURALĂ A TUTUROR ROMÂNILOR DE LA FOCȘANI (13 - 14 SEPTEMBRIE 1931)

Horia Dumitrescu

Politica de deznaționalizare a românilor din Transilvania dusă de autoritățile de la Budapesta s-a accentuat după 1890, concretizându-se în Legea votată la începutul anului următor, prin care limba maghiară urma să fie introdusă până și în grădinițele de copii cu vârsta cuprinsă între 3 - 6 ani.

În Vechiul Regat, tineretul universitar, în rândurile căruia se regăseau numeroși studenți transilvăneni și bănățeni, a organizat acțiuni de protest, îndemnând societatea românească la acțiuni energice de sprijinire a fraților oprimați.

La întrunirea ce a avut loc la 24 octombrie 1890, la Facultatea de Litere din București, sub președinția sovejanului Simion Mehedinți, s-a hotărât constituirea unui Comitet care să urmărească situația românilor transilvăneni și s-a înființat o Comisie care să redacteze un Memorandum, destinat străinătății, care să înfățișeze samavolnicia îndurate de românii de peste Carpați ¹.

În cadrul unei noi întruniri - 26 noiembrie 1890 - Memorandumul a fost aprobat în unanimitate, iar participanții la adunare au hotărât înființarea unei societăți cu caracter cultural - național, care să militeze permanent împotriva asupririi naționale a românilor din Austro - Ungaria ².

¹ V. Netea, C. Gh. Marinescu, *Liga Culturală și Unirea Transilvaniei cu România*, Editura Junimea, Iași, 1978, p. 45.

² *Ibidem*, p. 46.

Ca urmare a acestei inițiative, la 17 / 29 decembrie 1890, în -locuința de la Hotel Bulevard a lui Grigore Brătianu³, s-a înființat la București, Liga pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor (Liga Culturală) care avea drept scop „*de a întreține continuu vie, pe baza culturii naționale, conștiința de solidaritate în întreg neamul românesc*” prin „*înființarea de săli de lectură și biblioteci; tipărirea de cărți populare, sprijinirea publicațiilor care vor lucra în sprijinul Ligii; conferințe și întruniri publice; sărbătorirea datelor mari din viața trecută a naționalității române; organizarea de congrese anuale ale membrilor Ligii; formarea unui fond de ajutorare pentru cotizanți, subscrieri de bună voie, donații etc.*”⁴.

A fost ales primul Comitet provizoriu format din N. Vicol, Simion Mehedinți, Petre P. Negulescu, Al. Teodor, Gheorghe Murnu, I. Lupulescu, G. Cernescu, N. Floru, Mihail Dragomirescu, V. Patriciu, Al. Tălășescu (studenți), I. P. Grădișteanu - deputat, N. Barbu - profesor, Gheorghe Negrescu - deputat, N. Ionescu - profesor și deputat, Vasile Maniu - avocat (și membru titular al Academiei din 12 septembrie 1876), I. Mihalcea - Vrânceanu (comerciant) și Alexandru Orăscu - senator, rectorul Universității București, ales ca președinte. Secretar a fost numit I. Lupulescu, iar casier - Grigore Brătianu⁵.

Liga Culturală și-a început activitatea, în mod oficial, la 24 ianuarie / 5 februarie 1891.

Între anii 1900 - 1908 „*activitatea Ligii se reduce la puține fapte. În afară de congresele anuale, sărbătorirea lui 24 ianuarie și*

³ I. Rădulescu – Râmnic, *Liga Culturală (Secția Focșani). Viața și activitatea ei*, în *Milcovia. Revistă Regională de Studii*, Anul II, vol. 1, Tipografia « Cartea Putnei », Focșani, 1931, p. 52.

⁴ Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2007, p. 266.

⁵ V. Netea, C. Gh. Marinescu, *op. cit.*, p. 47.

3 / 15 mai și împărțirea de premii copiilor meritoși și nevoiași, nu mai aflăm altceva”⁶.

La 10 iunie 1907, Iorga a fost ales în Comitetul de conducere al Ligii Culturale, când din cele 52 de secții, mai rămăseseră doar șase. Peste un an, la 2 iunie 1908, profesorul Iorga a fost numit secretar. Trei au fost țelurile imediate pe care le-a urmărit: culturalizarea maselor populare din România, purificarea culturii în clasele de sus și atenția cea mai mare față de românimea din afara hotarelor politice⁷.

Până la Primul Război Mondial, Liga Culturală a avut printre președinți pe Grigore Brătianu, Vasile Alexandrescu - Urechia, Mihai Vlădescu, Petre Grădișteanu, Sava Șomănescu, Virgil Arion, Vasile Lucaciu. Liga Culturală și-a creat numeroase secțiuni în majoritatea orașelor din țară, dar și în unele centre universitare din străinătate: Paris, Londra, Berlin, Anvers, Bruxelles, Oxford ș.a.

Din 1891 s-au creat secții ale Ligii Culturale în Bârlad, Focșani, Galați, Brăila, Buzău, Ploiești, Craiova, Giurgiu, Pitești, Slatina, Târgoviște, Turnu Severin, Turnu Măgurele etc.⁸.

Secția Focșani a Ligii Culturale a fost înființată de transilvăneanul Dimitrie F. Caian (1838 - 1909), născut în comuna Feiurd (județul Cluj), profesor de limba română și latină, director al Liceului „Unirea”, președinte al Comisiei Interimare (5 iunie - 3 iulie 1899) și primar al orașului Focșani (4 iulie 1899 - 18 februarie 1901)⁹.

A tradus „*Commentarii de bello - Gallico*”, lucrare premiată de Academia Română în anul 1877, iar „*Istoricul Orașului Focșani*”,

⁶ Barbu Theodorescu, *Nicolae Iorga*, Editura Tineretului, București, 1968, p. 225.

⁷ *Ibidem*, p. 226.

⁸ V. Netea, C. Gh. Marinescu, *op.cit.*, p. 48.

⁹ Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Primarii din Focșani între anii 1862 - 1937 în Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 220.

scris cu prilejul sărbătorii a 40 de ani de domnie a Regelui Carol I a fost, de asemenea, premiat de înaltul for științific în 1907¹⁰.

Trecerea în lumea umbrelor a profesorului și cărturarului ardelean Dimitrie F. Caian, animator și întemeietor de secțiune a Ligii Culturale într-un Oraș - Simbol al Unirii Principatelor Române - îi prilejuiește lui Nicolae Iorga așternerea câtorva rânduri omagiale din care răzbat cu limpezime prețuirea și afecțiunea marelui istoric pentru unul dintre oamenii care și-au făcut din Liga Culturală o permanență a activității sale, un mod de exprimare a crezului său politic: „*A murit la Focșani, în vârstă de 71 ani, profesorul D. Caian, fost director al liceului și Primar al orașului. Caian era de loc din Ardeal. Păstrase, - ca pușini dintre Ardelenii ce trăiesc în țară, făcând averi frumoase, - dragostea pentru ai lui de acasă și interes pentru cauza cea mare a românismului. - Noua secție a Ligei s'a întemeiat în mare parte prin silințele sale. A scris istoria Focșanilor pe baza întinsului material inedit pe care-l strângea de multă vreme, cu o exemplară râvnă și iubire de știință. A avut bucuria să-și vadă cartea premiată de Academie.*

Om hotărât și muncitor, el nu-și va afla ușor urmașul, în toate rosturile în care era amestecată personalitatea sa vrednică de toată stima. 21 August 1909”¹¹.

După 1909, activitatea Secției Focșani a Ligii Culturale, cunoaște o perioadă de regres. Tânărul avocat Paraschiv Bogdan Chiriță¹² și-a propus revigorarea Ligii Culturale locale prin mărirea numărului de membri și alegerea unui nou Comitet de conducere. Datorită strădaniilor lui, președinte a fost ales, la 3 decembrie 1909,

¹⁰ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 fișe - portret pentru un tablou spiritual - istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 66 - 67.

¹¹ N. Iorga, *Oameni care au fost. Amintiri și comentarii*, Vălenii de Munte, 1911, p. 387.

¹² Vezi detalii Gheorghe Miron, *Paraschiv Bogdan Chiriță (1880 - 1969)*, în *Cronica Vrancei*, vol. VIII, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2008, p. 308 - 319.

Ieremia St. Pană, un agricultor harnic și priceput. ardelean prin naștere și stabilit prin căsătorie la Focșani.

În ziua de 9 ianuarie 1911, Comitetul se reorganizează tot sub președinția lui Ieremia Pană. Doctorul Ion Panea și Theodor Iodănescu devin vicepreședinți, Paraschiv Bogdan Chiriță - secretar, iar preotul Romanescu și I. P. Rădulescu - Râmnic membri ¹³.

Ieremia Pană a rămas președintele Secției Focșani și după alegerea noului Comitet din luna octombrie 1912. Profesorul I. P. Rădulescu - Râmnic și preotul C. Brăileanu au fost aleși vicepreședinți, Alexandru N. Moisă - casier, Paraschiv Bogdan Chiriță - secretar, iar I. Ath. Popescu și Vasile Antonescu - membri ¹⁴.

La 28 noiembrie 1914, Secția Focșani și-a ales prin vot secret următorul Comitet: Ioan P. Rădulescu - Râmnic - președinte, Paraschiv Bogdan Chiriță - secretar, Alexandru Moisă și Alexandru Lascarov - Moldovanu - vicepreședinți, G. Ianculescu - casier, Spiridon Lăduncă și N. Răileanu - membri ¹⁵.

În anul 1930, cu prilejul unei noi alegeri, componența Comitetului se prezenta astfel: Ioan P. Rădulescu - Râmnic - președinte, dr. M. Constantinescu - vicepreședinte, G. Vornicelu - secretar, G. Petroșanu - casier, doamnele E. Mardan, M. Ciocârlan, Z. Grăjdeanu și Tița Pavelescu. Comitetul a fost completat cu: Paraschiv B. Chiriță, C. Vlad, I. Enescu, Nicolae Al. Rădulescu, Ion Romanoai și I. M. Dimitrescu - membri ¹⁶.

La Congresul general al Ligii Culturale care a avut loc la Brăila, în 1930, s-a hotărât ca în anul următor el să se desfășoare la Focșani.

Secția Focșani și-a propus să inaugureze cu acest prilej „o placă comemorativă acolo unde a funcționat Comisia centrală,

¹³ I. Rădulescu - Râmnic, *op. cit.*, p. 56.

¹⁴ *Ibidem*, p. 57.

¹⁵ *Ibidem*, p. 59.

¹⁶ *Ibidem*, p. 66.

*care timp de doi ani a pregătit aici Unirea, isvorâtă din Iași și desăvârșită la București”*¹⁷.

Tot atunci „se vor mai inaugura și un monument mai mare, precum și alte plăci comemorative pe diferite puncte ale vechiului hotar ca simbol al unui amurg de vremi tulburi și al unor zori de vremi senine”¹⁸.

Pentru a face față cheltuielilor unui asemenea eveniment și a asigura o cât mai bună organizare a Congresului, Secția Focșani și-a asociat într-un Comitet lărgit pe toți șefii autorităților, precum și pe cele mai marcante personalități din Focșani.

Organizatorii și-au propus și sărbătorirea centenarului Școlii de Băieți nr. 2, „cel mai vechi focar de cultură din orașul Unirii”¹⁹, organizarea de expoziții cu produse de-ale județului și orașului, a unui mic muzeu etnografic, care va constitui nucleul unui mai mare, pentru a oglindi „cât mai bine în mic viața ce a pulsă și pulsează în acest județ și mai ales în acest oraș, ce s-a legănat un moment în visul de a deveni capitala României mici”²⁰.

Apartenența lui I. P. Rădulescu - Râmnic la partidul condus de Nicolae Iorga, în calitate de președinte al Organizației Județului Putna, dar și legăturile mai vechi ale savantului cu Vrancea (coleg de clasă cu Petre Liciu și Gheorghe Gh. Longinescu, studierea și publicarea unor documente și articole despre trecutul orașului Focșani și județului, numeroase vizite în Focșani, unde a conferențiat în repetate rânduri, prezența lui Iorga pe listele de candidați în alegerile generale din 1922 și 1928 etc.), au condus, printre altele la organizarea Congresului anual al Ligii Culturale - condusă în calitate de președinte al Comitetului Central Executiv de Nicolae Iorga - să revină Focșanilor.

¹⁷ *Ibidem*, p. 67.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

Chiar în anul desfășurării Congresului anual al Ligii Culturale, Nicolae Iorga a fost însărcinat de Rege, la 18 aprilie 1931, să formeze un nou guvern, care a condus destinele țării până la 31 mai 1932.

Iorga a vizitat Focșanii în ziua de 12 mai, iar locuitorii orașului erau înștiințați de sosirea primului-ministru printr-un Afîș tipărit de Prefectura Putna:

„Cetățeni,

*Am marea bucurie de a vă înștiința că Marți 12 mai ora 12,45 a. c. Dl. Profesor Nicolae Iorga, președintele Consiliului de Miniștri, vizitează orașul nostru unde în Palatul Prefecturii dorește a lua contact cu delegații ale cetățenilor și profesionale”*²¹.

Primirea pe care focșănenii i-au făcut-o cărturarului și primului - ministru Iorga este sugestiv prezentată în Afîșul semnat de prefectul de Putna, Jean Stoenescu - Dunăre:

„Cetățeni,

*Față de însuflețita manifestație ce ați făcut D-lui Profesor Nicolae Iorga, Președintele Consiliului de Miniștri cu prilejul vizitărei orașului nostru, în ziua de 12 mai a.c., am fost autorizat să vă aduc vii și recunoscătoare mulțumiri, asigurându-vă că Dl. Prim - Ministru înțelege pentru salvarea țării să pună în slujba binelui public toată munca, cinstea și jertfa de care a dat dovadă întotdeauna, fiind ocupat în mod deosebit de nevoile și suferințele poporului românesc, dorind cu o clipă mai devreme să aducă mângâiere în mijlocul tuturor”*²².

La 15 mai 1931, printr-o telegramă trimisă prefectului, Iorga scria „mulțumesc populației”²³.

Autoritățile putnene și membrii Secției Focșani a Ligii Culturale s-au străduit să asigure Congresului o strălucire aparte, cu atât mai mult cu cât el urma să se desfășoare sub semnul a trei

²¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 3 / 1931, f. 78.

²² *Ibidem*, f. 84.

²³ *Ibidem*, f. 90.

aniversări: un an de la urcarea pe tron a lui Carol al II-lea (8 iunie), 40 de ani de existență a Secțiunii Centrale a Ligii Culturale, dar și a Secției Focșani (înființate în 1891) și împlinirea vârstei de 60 de ani a cărturarului Nicolae Iorga (5 iunie), președintele Comitetului Central Executiv al „*Ligii Culturale*”, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul Instrucțiunii Publice și Cultelor la acea dată.

Prin Decizia Consiliului Comunal nr. 12, punctul 3 din 25 noiembrie 1929, la propunerea secretarului general Ioan Romanoai, străzii Fânăriei i s-a atribuit numele de „Arhitect Ioan Mincu”, „*în semn de deosebită cinste ce-i păstrează orașul acestui distins și vrednic fiu al Focșanilor și al Țării*”²⁴. De asemenea, în cadrul aceleiași ședințe, s-a hotărât ca strada Viitorul să poarte numele de Mitropolitul Varlaam „*marele și înțeleptul cărturar Mitropolit al Moldovei și Sucevei, fiu de răzeș din județul Putna, în semn de deosebită venerațiune ce-i păstrează orașul, acestui distins fiu al județului și al țării*”²⁵.

Pentru viitorul Muzeu Regional ce urma să fie prezentat oaspeților, Primăria Focșani a comandat portretul lui „*Moș Ioan Roată*”, figură emblematică a Vrancei. Secretarul general al Primăriei Focșani, Ioan Romanoai s-a deplasat la București și la recomandarea lui Aurel Sava a luat legătura cu scriitorul și pictorul Gheorghe Talaz²⁶, membru al Sindicatelor Artelor Plastice din Capitală, care a și

²⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 115 / 1931, f. 2.

²⁵ *Ibidem*, f. 11 verso.

²⁶ **Gheorghe Talaz** (pseudonimul lui George Antonescu). S-a născut la 18 octombrie 1890 în comuna Toporăști din fostul județ Vaslui. Vine în București în 1912, unde îl cunoaște pe criticul Mihail Dragomirescu care, după ce i-a citit încercările poetice l-a invitat să locuiască la el și i-a îndrumat și formația culturală. A debutat la revista „*Flacăra*” în 1916. O perioadă a fost ajutat financiar de Constantin Mille și George Coșbuc. A fost admis la Școala de Arte Frumoase unde a avut printre profesori pe George Demetrescu Mirea. Prima expoziție personală de pictură (1924) a avut succes și a fost urmată de altele, ultima datând din 1968. A cultivat o poezie meditativă, a cărei putere de sugestie este atenuată de explicarea excesivă a semnificațiilor: „*Flori de lău*” (1920), „*Răsul ape*” (1923), „*Soare*” (1926), „*Armonii în zori*”

executat lucrarea plastică a luptătorului unionist²⁷, valoarea ei fiind de 8.000 de lei. De asemenea, la propunerea lui Ioan Romanoai, Consiliul Comunal Focșani a aprobat ca numele lui Ioan Roată să fie dat străzii noi din prelungirea străzii Cotești până în strada Cetatea Crăciuna paralel cu strada Vilcele²⁸. Pentru același muzeu a fost comandată și executarea tabloului „*Mitropolitul Varlaam*”, personalitate remarcabilă a bisericii și culturii românești. Valoarea lucrării a atins 18.000 lei.

În vederea elaborării monografiei orașului Focșani, la care urma să lucreze secretarul general al Primăriei - Ioan Romanoai - și un număr de profesori, au fost angajate câteva lucrări pregătitoare: M. S. Regleanu, funcționar la Arhivele Generale ale Statului, urma să selecteze materiale privind trecutul istoric al orașului Focșani, contra sumei de 4.000 lei, iar Miron Frunzescu urma să transcrie actele chirilice privind trecutul orașului, muncă retribuită cu 6.000 lei²⁹. Comisia Națională de Heraldică a aprobat stema orașului Focșani cu documentul nr. 47 / 1931. Stema urma să fie prezentată oaspeților din țară și, în final, a fost aprobată prin Înalt Decret Regal publicat în „*Monitorul Oficial*”, nr. 182, partea I din 8 august 1931³⁰.

Încă din luna decembrie 1930, prefectul de Putna convocase pe toți cei care aveau responsabilități în organizarea Congresului³¹.

(1961), „*Treptele împlinirii*” (1967), „*Poezii*” – volum antologic (1968). Membru al Societății Scriitorilor Români (1920), care îl va premia în 1923 și în 1929. A colaborat la periodicele „*Flacăra*”, „*Univesul literar*”, „*Gândirea*”, „*Azi*”, „*Familia*”, „*Orizont*” etc. A decedat la 2 martie 1973, în București (*Dicționar Enciclopedic Român*, vol. IV, Q – Z, Editura Politică, București, 1966, p. 602).

²⁷ Arhiva Muzeului Vrancei (în continuare se va cita: A.M.Vn.) fond Ioan Romanoai, nr. inv. 22.332, f. 346.

²⁸ *Ibidem*, f. 344

²⁹ Cezar Cherciu, *Vrancea și Ținutul Putnei – o lume de altădată. 1921 – 1945*, Editura Andrew, Focșani, 2005, p. 177.

³⁰ *Ibidem*, p. 178.

³¹ A. M. Vn., dosar Liga Culturală. Secția Focșani, inv. nr. 11791, f. 2.

Delegațiunea Consiliului Comunal a aprobat în ședința din 3 februarie 1931 să se comande arhitectului I. I. Berindei și sculptorului Ion Jalea din București, executarea unui monument - bornă în Piața Munteni, unde a fost pichetul de graniță nr. 47 ce despărțea Moldova de Țara Românească³².

În ședința din 28 februarie 1931, Delegațiunea Consiliului Comunal a aprobat proiectul monumentului - bornă, ca și executarea a două plăci comemorative spre a fi așezate pe traseul vechii granițe, în limita sumei de 80.000 lei, cheltuieli la care Secția Focșani a Ligii Culturale contribuia cu suma 30.000 lei³³. Pentru a strânge această sumă, Secția Focșani a Ligii Culturale a lansat un Apel cu liste de subscripție în oraș și județ pentru ca în felul acesta monumentul să fie ridicat de toți vrâncenii.

Simion Hârnea, directorul Bibliotecii Populare „*Comoara Vrancei*”, a închinat numărul 6 intitulat „*Popa Șarban și alte legende și istorioare*”, Ligii Culturale și președintelui ei, profesorului Nicolae Iorga:

„Se închin' această carte cu legende adunate de prin satele vrâncene și din vorba populară, către LIGA CULTURALĂ, ce-mplinește chiar acum, patru zeci de ani de drum, luminând cu mare spor drumul nostru, ca popor ...

*Și președintelui ei, ce lucrează cu temei, cu voia lui Dumnezeu, pentru-ntreg poporul său muncă spornică, măreață, în șaizeci de ani de viață, căutând comori s-adune, din izvoadele bătrâne și de la primii părinți, pe care-i pune-ntre sfinți, zugrăvindu-i ca în aur, prin a cărților tezaur”*³⁴.

Au fost publicate: un număr din „*Milcovia. Revistă regională de studii*”, lucrarea „*Însemnări cu privire la orașul Focșani*” (cu o prefață semnată de profesorul universitar Gheorghe

³² *Ibidem*, f. 28.

³³ *Ibidem*.

³⁴ Simion Hârnea, *Biblioteca Populară „Comoara Vrancei”*, Ediție îngrijită de Costică Neagu, Editura Terra, Focșani, 2007, p. 79.

Gh. Longinescu), revista Asociației învățătorilor „*Frământări didactice*” și „*Istoricul Școlii Primare de Băieți nr. 2 din Focșani*” care împlinea 100 de ani de la înființare (autor: Theodor Gh. Radvan).

În localul Prefecturii au fost organizate două expoziții cu specific etnografic. În prima erau expuse „*o serie de vechi documente adunate cu destulă trudă de primăria orașului, de hărți interesante ca acelea publicate în revista „Milcovia” cu privire la hotarul despărțitor al târgului, de planuri vechi ale orașului alături de interesante tablouri ale hărbaților însemnați ai târgului, printre care remarcăm alături de impozanta figură a Mitropolitului Varlaam, originar al Putnei, figura legendarului Ion Roată din Câmpuri, a regentului Gh. Buzdugan, a duiosului scriitor Duiliu Zamfirescu, a pictorului Mincu ș. a. O bibliotecă cu volumele tuturor autorilor Putneni, o expoziție cu cele mai vechi și interesante icoane bisericești alături de mândre odoare adunată dela bisericile din Județul Putna și Râmnicul – Sărat, uși de altare, chivote, cărți și haine bisericești vechi. Apoi, o serie de obiecte casnice vechi scoase demult din uz ca: râșniță, lacăte și pluguri de lemn, vestitele buciume Vrâncene, furci, ouă încondeiate din fiecare regiune, iar dealungul sălii cele mai frumoase vederi din întreg ținutul pitoresc al Vrancei, cu portul, obiceiurile, cu casele lor curate, cu pritvorul caracteristic, toate în maiestoașa priveliște a Vrancei. Expoziția etnografică a fost o oglindă în miniatură a imensei urme de cultură ce dăinuia odată pe meleagurile acestea și care datorită civilizației ce pătrunde și în inima munților începe să dispară slăbind statornicia obiceiurilor și a produselor culturii etnice*”³⁵.

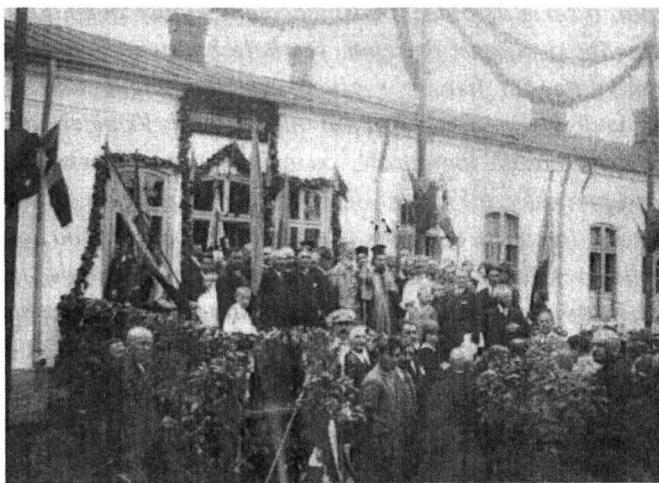
Alături de expoziția etnografică, Școala Profesională din Focșani și o parte din cele primare au amenajat o expoziție cu cele mai frumoase covoare și țesături românești: „*O sală de pictură și sculptură alături de o odaie complect țărănească care’ți dădea*

³⁵ A. M. Vn., dosar Liga Culturală..., f. 4 bis.

impresia unei adevărate case gospodărești a inimosului Muntean, toate aranjate în vederea congresului”³⁶.

Fixat inițial pentru zilele de 31 mai - 2 iunie 1931³⁷, Congresul a fost amânat din motive politice (alegerile parlamentare din 1 - 8 iunie) pentru zilele de 28 - 29 iunie, ca, în final, lucrările lui să se desfășoare duminică, 13 septembrie și luni, 14 septembrie.

În ziua de 29 iunie 1931, s-au sărbătorit 100 de ani de la înființarea Școlii Primare de Băieți nr. 2 din Focșani. Theodor Gh. Radvan (directorul instituției cu începere de la 20 august 1929) a publicat lucrarea menționată, care în cele 116 pagini, prezintă începuturile acestei școli, cumpărarea locului pe care s-a înălțat localul, lista directorilor și scurte biografii ale profesorilor, amintiri ale foștilor elevi: P. S. S. Gherontie, Episcopul Constanței, Gheorghe Gh. Longinescu, N. N. Săveanu, Ioan P. Rădulescu - Putna, profesor, avocat și deputat, tatăl diplomatului Savel Rădulescu ș. a.

³⁶ *Ibidem.*

³⁷ Al. Duță, *Congresul jubiliar al Ligii Culturale în Coordonate culturale vrâncene. Culegere de note și comunicări*, Focșani, 1971, p. 29.

Pentru sărbătorirea centenarului școlii, a fost confecționat un nou steag făcut din mătase, cu fireturi și acvilă. Pe ambele fețe erau pictate stema și inscripția: „ȘCOALA PRIMARĂ DE BĂIEȚI NR. 2 FOCȘANI: 1831 - 1931”³⁸.

Programul acestei mari sărbători a fost următorul:

„Orele 7 - 8. Te-deum și sfințirea drapelului școlii de P. S. Gherontie Episcopul Constanței, absolventul școlii primare de băieți nr. 2 din Focșani, înconjurat de un sobor de preoți.

Țintuirea drapelului. Nași: corpul didactic al școlii, institutorii pensionari în viață, membrii comitetului școlar, absolvenții școlii, binevoitorii școlii, eventual Domnul N. Iorga, Prim Ministru și Ministru al Instrucțiunii, cu însoțitorii D-sale.

(Țintele vor fi de argint. Pentru a fi uniforme, se va vedea modelul la giuvaergiul Crângu din Focșani, str. I. C. Brătianu. Costă 50 lei bucata).

Orele 8 - 10 jum. Sfânta liturghie cu parastas pentru membrii decedați ai corpului didactic, ce au servit la școala de băieți nr. 2 Focșani.

Oficierea se va face cu mare fast de P. S. Gherontie Episcopul Constanței, cu un sobor de preoți și diaconi din Constanța și localitate. Slujba va avea loc la biserica „Domnească” (piața Moldovei).

Cortegiul va pleca de la școală, după sfințirea drapelului; în frunte clerul, coroanele, elevii școlii în ordine, încadrați de absolvenți, purtând în mijloc drapelul nou, apoi muzica militară. Fiecare clasă va purta câte un steag de mătase. Fiecare elev va purta un steguleț. Garda drapelului va fi formată din absolvenți.

După oficierea parastasului se vor transporta coroanele la cimitire, cu delegațiuni pentru fiecare mormânt cunoscut: Al. Puiu,

³⁸ Theodor Gh. Radvan, *Istoricul Școlii Primare de Băieți Nr. 2 din Focșani, Tipărit în al 100-lea an dela înființare*, Tip. „Cartea Putnei”, Focșani, 1931, p. 20.

G. Rarincescu (la cimitirul Nordic), Șt. Constantiniu (la cimitirul Sf. Mina).

Orele 10 ½ - 12. *Împărțirea premiilor pentru anul școlar 1930 - 1931 la școala primară de băieți nr. 2 în prezența tuturor celor de mai sus.*

În acest scop se va construi o tribună la scările dela intrarea principală a școalei. Se vor așeza în parcul școalei bănci de grădină. Muzica militară va lua loc în chioșcul parcului.

Director, THEODOR RADVAN”³⁹

Profesorul Alexandru Puiu fusese director în perioada 15 noiembrie 1867 - 1 aprilie 1894. La conducerea școlii i-a urmat Gheorghe Rarincescu (1 aprilie 1894 - 1 martie 1925). Profesorul Ștefan Constantiniu predase la această Școală din 27 ianuarie 1902 până la ieșirea la pensie.

Pregătirile pentru Congresul Ligii Culturale se desfășurau în continuare. La 15 iulie 1931, Comitetul de organizare a trimis invitații de participare la Congres, arhitectului I. I. Berindei și „statuarului” Ion Jalea „având în vedere mai ales contribuția ce ați pus la înfrumusețarea orașului nostru, cu monumentul istoric ce se va desveli cu prilejul acestor serbări”⁴⁰.

Conform unei liste incomplete urma să ia parte 179 delegați din 31 de județe ale țării⁴¹.

Cu Adresa nr. 9556 din 7 septembrie 1931, prefectul Jean Stoenescu - Dunăre și profesorul Ion P. Rădulescu - Râmnic făceau cunoscute personalităților locale următoarele:

„Dommule,

Am onoare a vă înainta aci alăturat Programul Congresului Ligii Culturale care se ține în Focșani în zilele de 13 și 14 Septembrie a. c. În afară de cele arătate în program, vă mai informăm că în ziua de 12 septembrie a.c. ora 5,20 p.m. sosesc în gară congresiștii, iar în

³⁹ Ibidem, p. 72.

⁴⁰ A. M. Vn., dosar Liga Culturală..., f. 39 - 40.

⁴¹ Al. Duță, *op. cit.*, p. 29.

aceiași seară la ora 20,30 la teatrul Comunal „Maior Gh. Pastia” Dl. Profesor Universitar Gh. Gh. Longinescu, ține o conferință cu experiențe despre „Aerul Lichid”.

Plecarea la gară - atât în ziua de 12 Septembrie la ora 16,30 cât și în ziua de 13 septembrie ora 6,15 a.m. se face din fața Prefecturii.

Vă rugăm a participa la desfășurarea întregului program”⁴².

Programul Congresului ce se va ține la Focșani în zilele de 13 și 14 Septembrie 1931, de către Liga pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor cu prilejul celui de al 40 - lea an de existență cuprindea următoarele:

„Ziua I - a

Ora 7. Sosirea în gara Focșani a D-lui profesor N. Iorga, Președintele Ligii Culturale și al Consiliului de Miniștri, însoțit de congresiști.

Primirea oaspeților, cuvântarea D-lui Primar în numele orașului și al Ligii Culturale.

Ora 8. Te-Deum la Biserica Sft. Ioan, Catedrala Orașului.

Ora 9. Sfînșirea monumentului „Semn de Hotar”, între Moldova și Muntenia (cuvântările Dd. Președinte al Ligii Culturale secția locală și Primar al orașului).

Ora 9,45. Sărbătorirea D-lui Prim Ministru Nicolae Iorga, cu prilejul celei de a 60 - a aniversări. (Cuvântările omagiale ținute în fața publicului, adunat în piața din fața Catedralei, de către D-l. Prefect al județului și D-l. Președinte al Ligii Culturale, secția locală, etc.).

Ora 10,45. Deschiderea congresului în sala Teatrului comunal „Maior Gh. Pastia” și debaterile congresului.

Ora 13. Banchetul cu invitații, oferit de Primăria Focșani în sala de solemnități a Liceului „Unirea”.

Dela 16 - 19. Ședința a doua a Congresului în sala Teatrului comunal „Maior Gh. Pastia”.

⁴² A. M. Vn., dosar Liga Culturală..., f. 3.

Ora 21. Festival la Teatrul comunal Maior Gh. Pastia.

Ziua II - a

Dela 7,30 - 8,30. Inaugurarea noului local al Liceului de Fete și al Leagănului de Copii.

Ora 8.30. Vizitarea expoziției la Camera de Agricultură.

Ora 9. Ședința a treia a congresului în sala Teatrului comunal „Maior Gh. Pastia”.

Închiderea debaterilor.

Del a 11 - 12. Vizitarea expoziției etnografice, școlare și de artă plastică, dela Prefectură.

Ora 12. Plecarea cu trenul și mașinile la Odobești.

Ora 15. Masă comună oferită de Prefectură, orașul Odobești și Camera de Agricultură.

Vizitarea orașului, a podgoriilor și ruinelor Cetății Crăciuna.

Ora 18. Înapoarea la Focșani, de unde partea din congresiști pornesc către căminele lor.

Ziua III - a

Excursii benevole ale congresiștilor la Mărășești, Mărăști sau Soveja, cu mașini de piață angajate.

Președintele Ligii Culturale Secția Focșani

I. P. Rădulescu - Râmnic

Secretarul Comit. de organizare

I. M. Dimitrescu ”⁴³.

În Gara Focșani se găsea un „birou de incartiruire și informații” de unde fiecare congresist primea biletul de cazare ⁴⁴.

La Prefectura Putna, în biroul șefului Serviciului Administrativ, funcționa un Comitet de primirea reclamațiilor, în cazul când apăreau nemulțumiri din partea participanților la Congres.

CertIFICATELE DE CĂLĂTORIE ERU VIZATE DE I. M. DIMITRESCU, SECRETARUL COMITETULUI DE ORGANIZARE, ÎN BIROUL SERVICIULUI ADMINISTRATIV AL PREFERURII.

⁴³ *Ibidem*, f. 12 - 13.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 4.

În ziua de 15 septembrie se organiza o excursie spre Mărășești, Mărăști și Soveja. Cei ce doreau să meargă urmau să se adreseze lui Aurel I. Velișcu de la Serviciului Administrativ al Prefecturii Putna⁴⁵.

Toate restaurantele din Focșani au fost rezervate, iar lista de bucate trebuia să poarte viza Prefecturii.

La Restaurantul „*Mielul blând*” (Piața Munteni) serveau masa congresiștii din București, Craiova și Lehliu.

Restaurantul „*Polatos*” (Piața Moldovei): Buzău, Râmnicu Sărat, Turnu Severin și Baia.

Restaurantul „*Mielul de Aur*”: Lăpușata (Vâlcea), Dărmănești (Prahova), Balta Albă (Râmnicu Sărat), Vișina (Dâmbovița) și Dăslăceni (Lăpușna).

Restaurantul „*C. Vlădescu - Gară*”: Boghicieni (Roman), Vulcan (Hunedoara), Tecuci, Grozești - Oituz (Bacău), Săsciori (Orhei), Vălenii de Munte.

Restaurantul „*Vlădescu Piață*”: Negrești (Roman), Drăgășani (Vâlcea), Curtea de Argeș, Chirșova (Tighina), Suceava, Buda (Râmnicu Sărat).

Restaurantul I. Constantinescu - Vrancea: Reni, Voineasa (Vâlcea), Frățila - Prejoi (Vâlcea).

Restaurantul din Grădina Publică: Derencu (Orhei), Botoșani, Buhalnița (Iași), Pitești, Hămeiuș (Bacău), Târgu Jiu.

Restaurantul „*Femina*” (sub Hotel Bristol): Secția Negoești, Bacău, Teleorman, Grozești - Oituz (Bacău), Alba.

Restaurantul „*Troncani*”: Iași, Trei Scaune, Galați, Toplița Română, Germănești (Fălciu).

Restaurantul „*Palas*” (Regal): Giurgiu, Constanța⁴⁶.

Chiar dacă exista, în principiu, această repartizare „*Fiecare este liber să meargă unde îi convine*”⁴⁷.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 4 verso.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 4 verso - 5.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 5.

Nu au fost uitați nici sătenii din județele Putna și Râmnicu Sărat îndrumați la N. Raicu, Gheorghe Florea, Ion Eftimie, Anghel Vasiliu, Bolta Rece.

În vederea acestui „*Congres anual și de prăznuire a unui trecut de luptă și biruință*”⁴⁸, apreciat ca un „*eveniment de o covârșitoare însemnătate culturală și națională*”⁴⁹, orașul de pe Milcov s-a îmbrăcat „*în haină de sărbătoare prin nenumăratele decoruri de verdeață și steaguri, cari fălăiau pretutindeni*”⁵⁰.

La 12 septembrie 1931, Nicolae Iorga nota „*Ajung la Focșani pe la 9. Frumoasă împodobire a orașului. Sosește tremul de seară, plin de lume*”⁵¹. El a rămas în Gara Focșani și a dormit în vagonul special.

Manifestările au debutat în seara zilei de 12 septembrie, la Teatrul Comunal „*Maior Gh. Pastia*” cu conferința despre „*Aerul Lichid*” susținută de marele fiu al Focșanilor, profesorul universitar Gheorghe Gh. Longinescu, „*prăznuire culturală, cum a botezat-o D-sa în memoria fratelui său Ștefan Longinescu, fost profesor de Drept Roman la Universitatea din București*”⁵².

În prezența unui public numeros, alcătuit din focșăneni, congresiști și asistenții Laboratorului de Chimie Neorganică din București, prefectul de Putna, Jean Stoenescu - Dunăre a prezentat pe profesorul Gheorghe Gh. Longinescu și a pomenit „*pe părinții săi cu cuvinte frumoase*”⁵³.

Conferința profesorului Longinescu - fost coleg de clasă și internat, prieten și colaborator al lui Iorga - a fost „*instructivă și*

⁴⁸ I. M. Dimitrescu, *Congresul Ligii Culturale din Focșani*, în *Natura. Revistă pentru răspândirea științei*, Anul al Douăzecilea, No. 8 / 25 Octomvrie 1931, p. 6.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ N. Iorga, *Memorii. Încercarea guvernării peste partide (1931 - 2)*, vol. VI, Tiparul Așezământul Tipografic „*Datina Românească*”, Vălenii - De - Munte, 1939, p. 180.

⁵² I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 6.

⁵³ *Ibidem*, p. 7.

atrăgătoare. *Experiențele nespuse de frumoase și nemai văzute în Focșani, peste treizeci la număr, au fost făcute cu mare îndemânare și siguranță de domnii N. Iordache și Ilie Prundeanu, asistenți universitari. În acest scop a fost întrebuințat aproape un decalitru de aer lichid, cea mai mare cantitate de aer lichid cu care s-a experimentat vreodată în România*⁵⁴.

Propunerea profesorului Longinescu de a se trimite o telegramă de mulțumire inginerului Jean Schapira din București, proprietarul fabricilor de oxigen lichid care a pus la dispoziție, fără nicio plată, cei 10 l de aer lichid a fost primită de focșăneni „cu numeroase și calde aplauze”⁵⁵.

Duminică, 13 septembrie 1931, ora 7,30 „D-l. Profesor N. Iorga a descins din vagon, fiind primit de către publicul, autoritățile locale, comitetul și membrii Ligii Culturale secția Focșani, în frunte cu președintele ei D-l. Profesor Rădulescu - Râmnic și numeroși congresiști veniți din toate unghiurile țării. La scoborârea din tren a D-lui Profesor N. Iorga muzica Reg. Putna No. 10 a intonat marșul „Pe al nostru steag”. Cei de față au izbucnit în puternice și nesfârșite urale care au ținut câteva minute”⁵⁶.

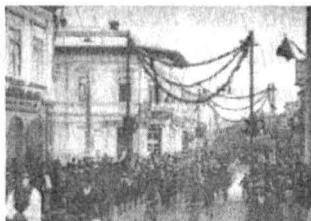
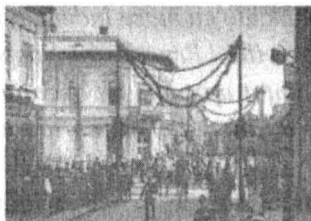
Au rostit cuvinte de bun venit: Ștefan Dimitriu - primarul orașului Focșani și delegatul Secției Focșani a Ligii Culturale, Ștefan Ionescu Dobroneanu în numele Fundației „Vasiliu Bolnavu” și studentul Aurel Mihai. În răspunsul său, Nicolae Iorga „a recomandat tuturor muncă și disciplină, mulțumind totodată pentru entuziasta primire ce i s-a făcut”⁵⁷.

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ *Ibidem*, p. 8.

⁵⁷ *Ibidem.*

Ieșind în stradă, Societatea „*Cântarea Putnei*” a primit pe distinsul oaspete cu un imn de bun venit. S-a format un convoi impunător în frunte cu ceata de călăreți vrânceni și în sunetele muzicii militare și a lăutarilor de țară, congresiștii au străbătut străzile orașului până la Catedrala Sf. Ioan, unde s-a oficiat un Te - Deum de către P. S. S. Lucian al Romanului, fiind de față și P. S. S. Episcopul

Gherontie al Constanței ⁵⁸ și P. S. S. Tit Simedrea, Vicarul Patriarhiei din București ⁵⁹.

Iorga a fost impresionat de primirea ce i s-a făcut în Gara Focșani și nota în „Memorii”: „Foarte frumoasă întâmpinare la gară, cu călăreți vrânceni. Imens public” ⁶⁰.

După Te - Deum, la ora 9,30 dimineața, congresiștii în frunte cu Nicolae Iorga au participat la ceremonialul sfințirii și inaugurării

⁵⁸ P. S. S. Gherontie, Episcopul Constanței, pe numele său Grigorie Nicolau, absolvise primele trei clase din ciclul primar la Panciu, fiind premiant I în toate clasele. În anul școlar 1882 - 1883 a urmat cursurile clasei a IV-a la Școala Primară de Băieți nr. 2 din foștii Focșani - Moldoveni la sfârșitul căruia a fost premiat întâiul cu coroană (Theodor Gh. Radvan, *op. cit.*, p. 75 - 76).

⁵⁹ I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 9.

⁶⁰ N. Iorga, *op. cit.*, p. 180.

monumentului „*Semn de hotar*”, așezat pe locul unde era odinioară pichetul de graniță nr. 47 între Moldova și Muntenia.

Pe o estradă ridicată în Piața Munteni (căreia din 1936 i s-a schimbat numele în Piața Unirii), într-un cadru sărbătorec, prefectul Jean Stoenescu - Dunăre a deschis seria cuvântărilor omagiale pentru sărbătorirea lui Nicolae Iorga arătând că orașul Focșani și județul Putna sunt în „*îndoită sărbătoare*”⁶¹ și anume împlinirea vârstei de 60 de ani de viață „*din cuprinsul căreia ați clădit minunea eternă a culturii naționale*”⁶² și sărbătorirea a 40 de ani a Ligii Culturale „*a acestei Ligi de Legionari ai luminii, încrezători în marele destine*

⁶¹ I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 9.

⁶² *Cuvântarea D-lui Jean Stoenescu - Dunăre Prefectul Județului Putna la Congresul Ligii Culturale ținut la Focșani în ziua de 13 Septembrie 1931, în Natura. Revistă pentru răspândirea științei, Anul al Douăzecilea, No. 8, 15 Octomvrie 1931, p. 19.*

*Românești și Domnia - Voastră călăuzitorul predestinat, ați pătruns în al ei Areopag, cu atâta eleganță..., ați cucerit-o de la primul pas..., i-ați adus comori din comoara geniului creator pe care-l dețineți cu seninătate și prin sforțări ce au uimit o lume, ați așezat-o pe aripi strălucitoare la asemenea înălțimi, că ele depășesc orgolioasele piscuri ale multor visători”*⁶³.

Prefectul sublinia faptul că în preajma deschiderii Congresului Ligii Culturale „orașul Focșani, al Focșanilor Unirei, al Focșanilor martori la Întregirea României, vă salută cu respect și vă omagiază”⁶⁴.

În numele județului Putna, îi urează lui Nicolae Iorga ca Dumnezeu „să vă țină sănătos mulți, mulți ani”⁶⁵.

Profesorul Ion P. Rădulescu - Râmnic, în cuvântul său, a făcut legătura între evenimentele petrecute în Focșani în anii Unirii cu activitatea Secției Focșani a Ligii Culturale.

Adresându-se primarului, președintele Secției Focșani a ținut să precizeze:

„Călăuziți de aceste simțiminte, noi secția locală a Ligii Culturale, cu prilejul a 40 ani dela înființarea ei, odată cu cea dela București, am hotărât să lăsăm pentru generațiile viitoare ca amintire a acestui eveniment, câte o placă comemorativă în bronz la locul unde a fost vama Moldovei înainte de unire și la care a servit ca funcționar poetul Grigore Alexandrescu și anume la Banca Economia, așa cum ne spune tradiția păstrată din bătrâni, o altă placă la Poșta locală, în fața casei lui Alecu Cimbru, unde era un pod între cele două vămi și a treia în marmoră la Arestul Central, fosta casă a lui Scarlat Bontaș, unde a fost primul sediu al Comisiunii centrale; iar aici în piața Munteni să lăsăm pentru posteritate un monument mai însemnat pe locul unde a fost înainte de Unire pichetul No. 47, exact în colțul zidului mănăstirii Sf. Ioan, după cum reese din raportul Inspectorului

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Ibidem, p. 20.

Munților No. 181 din 2 Mai 1852, păstrat cu sfințenie în arhiva Primăriei de harnicul și inimosul ei secretar general d-l I. Romanoaie”⁶⁶.

Pe bună dreptate, profesorul Rădulescu - Râmnic considera că „oricât de modeste ar fi aceste monumente, în momentele celei mai mari descurajări, care ar cuprinde vre-odată pe cei de azi sau pe cei ce vor veni după noi, evocându-ne mereu vremile cu mult mai grele și mai pline de primejdii din trecut, ele vor fi un îndemn și o îmbărbătare pentru a ne întării răbdarea și a ne spori puterile ca să învingem descurajarea și să pășim cu încredere în viitor”⁶⁷.

Primarul Ștefan Dimitriu, în calitate de președinte al Comisiei Interimare a Orașului Focșani s-a declarat de la început că se simte „prea fericit că mi-a fost dat să primesc acest monument ridicat din inițiativa secției locale a Ligii Culturale. Fiți siguri că voi păstra și îngriji cu toată sfințenia, acest monument care arată locul hotarului ce nu mai este, hotar care a stat ca o mustrare între fiii aceluiaș neam”⁶⁸.

Referindu-se la activitatea Secției Focșani, primarul a declarat că „în numele orașului Focșani, găsesc de datoria mea să mulțumesc călduros inimoșilor conducători ai Ligei Culturale secția locală, cari de mai bine de douăzeci ani lucrează neîntrerupt la promovarea culturii, reușind să creeze o instituție vie de educație națională, în acest oraș cu un trecut așa de glorios”⁶⁹.

⁶⁶ Cuvântarea d-lui Profesor I. Rădulescu - Râmnic, Președintele „Ligii Culturale” secția Focșani, ținută la desvelirea semnului de hotar, cu prilejul congresului „Ligii Culturale”, în ziua de 13 Septembrie 1931, în *Natura. Revistă pentru răspândirea științei*, Anul Douăzeci și Unu, No. 2, 15 Septembrie 1932, p. 31.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ *Dela Congresul Ligii Culturale din Focșani. Cuvântarea domnului primar Ștefan Dimitriu, în Natura. Revistă pentru răspândirea științei*, Anul Douăzeci și Unu, No. 1, 15 Ianuarie 1932, p. 30.

⁶⁹ *Ibidem*, p. 31.

Deși orașul a fost împărțit între Moldova și Țara Românească din timpul lui Ștefan cel Mare, „*totuși raporturile economice, familiale, culturale și chiar politice, printre locuitorii ambelor părți ale orașului, n-au putut fi întrerupte nici odată.*”

Lucrări edilitare privitoare, fie la întreținerea pâ râului, ori a drumurilor cari brăzdau ambele părți ale orașului, sau lucrări pentru alimentarea orașului cu apă, sau pentru întreținerea podului existent între vămile celor două părți, și altele, erau făcute în comun de municipalitatea ambelor părți și consiliile lor se întruneau chiar și luau hotărâri comune.

Pentru populația mărginașă deasemeni, prin convențiuni vama le se făceau înlesniri, fiind scutită de unele taxe”⁷⁰.

Acum „după 377 de ani de la întemeierea orașului, încetând orice lupte între locuitorii aceluiaș oraș, hotarul despărțitor s-a șters pentru totdeauna de pe harta țării prin Unirea Principatelor, rămânând doar ca amintire pentru locuitori, cele două piețe: piața Munteniei și piața Moldovei.

În acest loc pe care a fost pichetul 47, la hotarul Milcovului, lângă colțul zidului mănăstirii Sf. Ioan, despre hotar, prin îngrijirea Ligei Culturale în secția Focșani, s-a ridicat această piatră de hotar cu inscripția fixată de Marele cărturar și îndrumător al neamului: «Cetățenii orașului Unirei Principatelor au ridicat acest semn în amintirea unui trecut de credință biruitoare în al 40 - lea an de viață a Ligii Culturale care și-a ținut congresul aici».

Orașul Focșani fiind leagănul istoric al Unirei Principatelor era firesc să consemneze printr-un semn toată munca și aspirațiile generațiilor ce au pregătit Unirea. Piatra simbolizează nu atât locul unde a fost pichetul sau linia despărțitoare între Focșanii Moldoveni și cei Munteni, cât simbolizează toate suferințele și nădejdele părinților spre a-și contopi sufletele pregătind Unirea cea mare. Prin acest dar al Ligei Culturale, orașul Focșani se mai împodobește

⁷⁰ Ibidem.

cu un monument modest în forma lui, însă frumos și înălțător pentru cei care reprezintă pentru trecut și ce va însemna pentru urmași”⁷¹.

Iorga a apreciat aceste „cuvântări hrănite și calde”⁷² și, în răspunsul său, a menționat vorbitorilor, dar și impresionatei asistente, că „Ați reușit prin cuvintele Dvs. trei lucruri deosebite, dar cari în realitate se îmbină. Ați amintit munca mea modestă de 40 ani. Nu pot însă să primesc mulțumirile Dvs. pentru că nimeni nu e vrednic să primească mulțumiri atunci când își face datoria. Datorați, mulțumită strămoșilor, legile cinstite în cari au fost crescuți, tinereței de acum 40 ani care înțelegea viața prin muncă modestă, loialitate față de prieteni și iertare față de dușmani; iar în ce privește țara, așa cum am făcut-o, vom lupta vajnic împotriva celor, cari vor s-o distrugă acum.

Liga Culturală n-a fost nici când o societate parazitară pentru Stat și nici unealta partidelor.

Dacă am rămas președinte al ei permanent, este că am crezut să ne împotrivim cerșitului dela Stat și îngenunchierii la cluburi.

Muntenia și Moldova au fost unite nu pentru a se dușmăni, ci pentru a-și putea manifesta mai intens virtuțile strămoșești. 1859 însemnează îndeplinirea Scripturii, așa cum au făcut Muntenii și Moldovenii așa să facă toți românii de azi.

Precum Moldova, leagănul cărturarilor pioși dela 1859, a îngenunchiat smerită înaintea Munteniei, pentru cauza cea mare, tot așa, astăzi toți românii să privească către centru, să se adune cu centrul țării pentru a arăta vrednicie, nu să cârtească acasă”⁷³.

Borna de hotar, executată din piatră de Vrața (Bulgaria), ca și soclul pe care este așezat bustul lui Petre Liciu, este înaltă de 2,10 m, având dimensiunile de 2,10 / 2,00. Ea era amplasată într-un scuar având dimensiunile de 4,30 / 4,30. Costul total al lucrării a fost de

⁷¹ *Ibidem*, p. 32 - 33.

⁷² N. Iorga, *op.cit.*, p. 180.

⁷³ Apud I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 9 - 10.

88.000 de lei ⁷⁴. Pe cele 4 plăci fixate pe monument sunt inscripționate următoarele:

- „Cetățenii orașului Unirei Principatelor au ridicat acest semn de amintire a unui trecut de credință biruitoare.

În al patruzecilea an al Ligii Culturale care și-a ținut Congresul aici.

În acest loc era odinioară pichetul de graniță No. 47 la hotarul Milcovului, care despărțea cele două țări surori: Moldova și Țara - Românească.

1931 Mai”

- „Unirea domnilor, eu nu recunosc nimămui dreptul să zică că e actul său individual, proprietatea sa exclusivă: Unirea e actul energic al întregii națiuni române.

Mihail Kogălniceanu”

- „Hai să dăm mână cu mână

Cei cu inima română

Să-nvârtim hora frăției

Pe pământul României.

Vasile Alecsandri”

- „Români,

Câți se află locuitori la Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramureșu, de la un loc sântu cu moldovenii și toți de la Râm se trag.

Grigore Ureche”.

⁷⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 58 / 1936, f. 32.

Sub impulsul puternicei impresii făcute de inaugurarea Bornei de hotar în prezența lui Iorga și a unei asistențe impresionante, învățătorul Ion Răileanu din Năruja a scris o poezie, pe care a publicat-o în presa locală:

„LA SEMNUL DE HOTAR DIN FOCȘANI

I - s'a pus un semn,

Celui ce nu este...

Ci - c'a fost odată...

Și nu e poveste...

Dacă treci pe lâng-o cruce, e vre-o culme sau vre-un drum

Sau pe șesuri; amintește-ți ruga ce ți-o spun acum;

Nu zori, oprește-ți pasul și te-apropie tăcut!...

E sub fiecare cruce un erou necunoscut.

Că de mori pentru credința moștenită din părinți,

Ți-se cade așezarea în soborul celor sfinți

*Iar de mori pentru moșia moștenită din străbuni,
Ți se cade așezarea tot la dreapta cu cei buni.*

*Și acum frate Române, mai ascultă-mi un cuvânt:
Cum te'nchini la ceruri astăzi, să te'nchini și la pământ,
La pământul țării care, poartă'n el atâția morți,
Către care toată viața blândă dragoste să porți,
Ba pe unde'ți calcă pasul, și pe unde ai vrea s'apuci,
Calci pe Sfinții țării, morți, uitați, și fără cruci.*

*Iar aici în vechi hotar, se ridică acum un semn:
Să se știe că îngroapă un hotar - erou de lemn,
Care-i timpul său de trai, a ținut ca'n astă lume,
Frați de frați să se despartă dacă n-au acelaș nume;
Dar când frații se iubesc cu nădejdea'n Dumnezeu,
Traiul lor se împreunează, uitând de timpul cel rău.
Și așa în acest loc, la hotarul ce-a murit,
S'a pus piatră' n loc de cruce să se știe c'a trăit”⁷⁵.*

În Piața Munteni, preotul C. Vartolomeu, profesor de religie, i-a înmănat lui Iorga un Memoriu prin care îi solicita ajutor material pentru reconstruirea Turnului - clopotniță (**Anexa nr. 1**).

În aceeași zi, congresiștii și focșănenii în frunte cu Nicolae Iorga, s-au deplasat la fostele puncte de hotar unde au fost inaugurate cele două plăci comemorative.

⁷⁵ „Sentinela. Ziar curat românesc”, An 32, Nr. 11, 8 Octombrie 1931, p. 3.

Pe placa comemorativă care s-a așezat la Banca „Economia”, situată pe Strada Mare a Unirii, nr. 83, sunt înscrise: „Pe aici era odinioară hotarul dintre Moldova și Țara Românească. S-a așezat această placă, pe locul unde a fost Vama la care a slujit și poetul Gr. Alexandrescu.

1931 Mai”.

Placa avea dimensiunile 0,42 / 0,49 și a costat 7.500 de lei, sumă asigurată de Primăria Orașului Focșani și Secția Focșani a Ligii Culturale ⁷⁶. (Placa se află expusă în Muzeul Unirii)

⁷⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 58 / 1936, f. 32.

PE AICI ERA ODINOARA HOTĂRII
DINTRE MOLDOVA ȘI ȚARA ROMÂNIEI/ȘCĂ
SA A SEZAT ACEASTĂ PLĂCĂ PE LOCUL
UNDE A FOST VAMA LA CARE A SLUJIT
ȘI POETUL GR. ALEXANDRESCU. ✓

1931 IIIA

Pe cealaltă placă comemorativă, așezată la Poșta Veche, situată pe str. Cuza Vodă, nr. 45, azi Muzeul Unirii, sunt inscripționate: „Aici a fost cel dintâiu hotar distrus pentru unitatea națională.

1931 Mai”.

Dimensiunile plăcii: 0,42 / 0,49; cost: 7.500 lei ⁷⁷. (Placa comemorativă este amplasată pe actualul local al Muzeului Unirii).

⁷⁷ *Ibidem*.

A treia placă comemorativă amintește că „Aici a funcționat Comisia Centrală a principatelor unite Moldova și Țara Românească orânduită prin art. 27 din convențiunea subscrisă la Paris în August 1858 – 7 / 19”⁷⁸. Ea a fost așezată pe porțița principală de la Arestul Central din Focșani, situat pe strada Comisia Centrală, nr. 16. Placa comemorativă avea dimensiunile: 0,64 / 0,45 și a costat 9.400 de lei, sumă strânsă de Secția Focșani a Ligii Culturale⁷⁹.

Profesorul universitar Nicolae Iorga a vizitat Liceul „Unirea” și a semnat în Registrul de prezență⁸⁰.

Lucrările Congresului Ligii Culturale au început la ora 10,30 în sala Teatrului Comunal „Măior Gh. Pastia” - , pentru care țărani din Soveja, au tăiat și pregătit cetină de brad pentru ornarea ei -⁸¹ și

⁷⁸ *Ibidem.*

⁷⁹ *Ibidem.*

⁸⁰ Anuarul Liceului „Unirea” pe anul 1937, p. IV.

⁸¹ Al. Duțu, *op. cit.*, p. 29.

s-au desfășurat sub președinția de onoare a P. S. S. Triteanu Episcopul Romanului.

A fost ales Biroul format din: Nicolae Iorga - președinte, P. S. S. Gherontie Episcopul Constanței, P. S. S. Tit Simedria - Vicarul Patriarhiei din București, prof. Gheorghe Moroianu - rectorul Academiei Comerciale din Cluj, I. P. Rădulescu - Râmnic, Ion Anescu - Tecuci, P. Drop - Voineasa (Vâlcea) - membri, iar Zaharia Florian - secretar ⁸².

Cea dintâi cuvântare omagială a fost rostită de senatorul Ioan P. Rădulescu – Râmnic care a prezentat o dare de seamă asupra activității Ligii Culturale - Secția Focșani în vederea Congresului și a subliniat tripla însemnătate a festivităților cuprinse în programul Congresului.

În numele clerului putnean congresiștii au fost salutați de P. C. Protoereu Pascu. El a prezentat omagiile sale „*pentru marele apostol al neamului, căruia îi urează o activitate viitoare tot așa de lungă și de rodnică, ca și în trecut*” ⁸³.

Un alt participant la Congres, profesorul secundar Alexandru P. Arbore îi fusese student lui Iorga. La îndemnul cărturarului, după anul 1924, când se stabilește definitiv în Focșani, Alexandru P. Arbore, ajutat de fratele său Virgil Arbore și de profesorul de geografie N. Al. Rădulescu - directorul revistei „*Milcovia*” - a înființat, în anul 1928, primul muzeu istorico - etnografic, în trei săli ale clădirii destinate locuinței directorului de la Liceul „*Unirea*” ⁸⁴.

El a vorbit în numele Federației Corpului Didactic putnean, salutând Congresul și pe ilustrul ei președinte:

⁸² I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 10.

⁸³ „*Universul*”, Anul XLIX, Nr. 248, Marți 15 Septembrie 1931, p. 5.

⁸⁴ Virginia Arbore, *Un precursor al muzeografiei vrâncene în Vrancea. Studii și comunicări*, vol. IV, Focșani, 1981, p. 499 - 502.

„Domnule Profesor,

Să ne îngăduiți ca în numele Federației corpului didactic din județul Putna, să. vă spunem înaintea înaltei demnități de Prim Ministru al Țării, tot Domnule Profesor.

Fiindcă în toate demnitățile în care v'ați afla sau pe care le dețineți, vă găsim în aceeași situațiune de dascăl al acestei Națiuni și al acestei Țări.

Începând de la articolele de ziar strânse mai târziu sub numele: *Opinions pernicieuses. Partie politiques en Roumanie au XIX - e siècle, București 1900, și Opinions sincères. La vie intellectuelle des Roumains en 1899, (București 1899)*, în care arătați păcatele unei societăți străină de sufletul Națiunii și îndrumarea greșită a orientărilor culturale ale acestui popor și continuând mai departe cu toată activitatea posterioară publicistică, publică și culturală, ați urmărit mereu aceeași țintă: cunoașterea poporului românesc, îndrumarea educațiunii lui în conformitate cu realitățile naționale și creierea unui simțământ de solidaritate națională, care, părăsind orice atitudine romantică, să creeze un suflet capabil de anumite acțiuni hotărâtoare pentru viitorul acestui neam.

Și după cum dascălul conștiincios în fața unor anumite stări de îndărătnicie pe cari natura le vădește în sufletul celor dați în seama lui ca să fie crescuți, se străduiește într'o tenacitate ce nu cunoaște nici o împotrivire să cerceteze aceste diformități, tot asemenea Dv. v'ați găsit înconjurat la un moment dat de împotrivirea inconștientă sau interesată a majorității conducătoare a acestui popor, inconștiență pe care ați biruit-o, fiindcă munca ce-o depuneați nu cunoștea oboseala și fiindcă credința Dv. nezdruncinată și neșovăitoare n-a voit să vadă înainte nici o piedică.

Și când ați început a scoate încetul cu încetul la iveală aurul culturii acestui Neam, care stătea ascuns sub stratul gros al neștiinței și al nepriceperii, atunci ca de sub toiagul lui Moise ce-a izbit stânca, a început să curgă șuvoiul cel dătător de viață pentru sufletul generațiunilor ce v'au privit la început surprinse de revizuirea totală

ce le-o impuneați în cari fuseseră crescute și deprinse a trăi și cari treptat treptat au sfârșit a vă înțelege și în bună parte a vă urma.

Căci orice s'ar zice, și cu oricâtă patimă și micime de suflet s'ar judeca lucrurile și oricât egoismul nostru al tuturor ar căuta să se afișeze, un lucru nu se poate contesta: fiecare din noi, în oricât de mică măsură, am primit și păstrăm ceva din fluxul acestei vieți ce pulsează după urma grandioasei Dv. activități.

Și de aceia vă spunem încăodată, Doamnă Profesor, sunteți profesorul tuturor și în toate domeniile.

Nu există domeniu de manifestare în viața noastră românească, pe care să nu-l fi atins, pe care să nu-l fi lămurit, să nu-l fi înviat și să nu-l fi înobilat.

Politica de apărare a drepturilor noastre naționale, dreaptă, hotărâtă și neșovăitoare față de starea Românilor de sub fostele stăpâniri străine din Austro - Ungaria și Rusia, Dv. ați reprezentat-o sub steagul acestei Ligi Culturale.

Și astăzi ne stă în urechi răspunsul pe care l-ați dat în Ianuarie 1909, Contelui Francisc Bellegarde, deputatul Câmpulungului Moldovenesc, la scrisoarea prin care vă cerea amânarea unei conferințe a Dv. anunțată în acele părți, atunci supuse Statului Austriac: «Politica pe care o reprezintă și o propag, are un crez mai simplu și care e în domeniul realității: a ne păstra ori unde ființa etnică neatinsă, a nu primi colaborarea străinilor nici atunci când ne-ar fi simpatică și, prin muncă a ne aștepta ceasul, care va veni, dându-ne tot ce e al nostru și nimic mai mult.

Loiala Dv. scrisoare merge mai departe decât îndrăznim a vedea în vremile viitoare. Vorbiți de puțința unei anexări a Câmpulungului la România și-mi amintiți, că acolo șărani stau mai bine decât aici. Se poate. Dar „unde-i bine, acolo-i patria”, e un principiu pe care nu l-au avut vremurile sănătoase și câtă vreme avem loc în coliba noastră, am avea dreptul să chemăm la dânsa pe frații noștri din cele mai strălucite palate străine.

De altmintrelea, România Nouă, pe care sunt mândru, că am putut-o inaugura, nu poartă păcatele vechii României care se duce.

Ea are deci dreptul la toate speranțele, fiindcă se silește a înlătura toate nedreptățile și suferințele.

Și încetul cu încetul ne-ați învățat a ne cunoaște pe noi înșine, a căpăta încrederea în puterile noastre, a ne pregăti în tihnă și răbdare viitorul și locul vorbirii îmbătătoare de iluzii a prefera realitatea faptelor chiar cu deziluziile cele mai dureroase.

Ca să faceți cunoscut altora poporul românesc, l-ați cercetat mai întâi Dv. Și așa ați scris numeroasele volume de călătorii privind România veche în „Sate și Mănăstiri” și „Drumuri și orașe”, iar pe Români de peste hotare în „Neamul Românesc în Ardeal” și „Țara Ungurească”, „Neamul Românesc în Bucovina” și „Neamul Românesc în Basarabia”.

Iar când a fost vorba de a ne arăta că nu suntem o națiune lipsită de orice cultură, deprinsă a sta plină de admirațiune față de orice lucru, ce poartă pecetea străinătății și că din potrivă suntem moștenitorii uneia din cele mai originale și caracteristice forme de cultură umană, munca Dv. neostoită a dat la iveală toate aceste forme culturale. Dv. ați scris pentru aceasta : Istoria poporului românesc, Istoria literaturii românești, Istoria bisericii românești, Istoria, învățământului românesc, Istoria comerțului românesc, Istoria armatei românești, Istoria medicinei românești, Istoria drumurilor românești, Istoria meșteșugurilor la Români, Istoria dreptului românesc, Istoria artei românești populare și culte, etc, peste care se adaugă zecile de mii de documente și sutele de volume ce cuprind în ele orice are atingere cu viața noastră românească de ori unde și cu viața umană în general.

Toată politica noastră românească din ultimele trei decenii s'a inspirat în cea mai mare măsură din opera și activitatea Dv.

Și dacă în alte direcțiuni aceste multiple aspecte sub care ați cercetat viața poporului nostru, sunt mai mult sau mai puțin atinse, noi profesorii în școală, ne întâlnim la orice pas cu ele mai ales când e vorba ca școala românească să înceteze de a fi o imitare a tuturor parigoriilor pedagogice străine și să se transforme într'un mijloc de cunoaștere și întărire națională.

De aceea, Domnule Profesor, mai mult ca ori unde aiurea, în școală se simte activitatea Dv. și de aceea noi profesorii ne simțim obligați de a aduce toate urările noastre de viață lungă, sănătate aceluia care nu numai că o reprezintă în calitatea cea mai înaltă dar trecătoare de ministru al școalelor și de rector al Universității din București, dar este exemplu viu al muncii fără odihnă de apostol semănător de idei, generator al energiilor noastre naționale prin trezirea și întărirea unei conștiințe ce părea adormită și prin mobilarea unor virtuți strămoșești ce-au fost pavăza neamului nostru în trecut.

Pe linia marelor epoce culturale ale dezvoltării noastre istorice pe lângă numele lui D. Cantemir, M. Kogălniceanu și M. Eminescu, numele Dv. însemnează triumful desăvârșit al străduințelor acestor mari precursori și realizarea a tot ceiace jertfa și munca celor două milenii de dezvoltare istorică a putut desăvârși în această vreme, care, mai ales atunci când patimele vor amuși și fiecare va fi judecat numai de dreapta cumpănă a vremii, de bună seamă că se va numi epoca lui N. Iorga.

În numele școlii și a dascălilor vă zicem: Să trăiți întru mulți ani ! ”⁸⁵

Iorga a apreciat în mod deosebit cuvântarea rostită de unul din personalitățile marcante ale Secției Focșani („cuvintele profesorului *Arbore sunt de o rară frumusețe*”)⁸⁶, iar în momentul în care profesorul focșănean sublinia rolul lui Iorga de îndrumător cultural al Neamului, savantul l-a întrerupt pe vorbitor: „*Toată presa nu mă poate da afară din acest rol*”⁸⁷.

Profesorul Ștefan Pop a salutat Congresul și pe conducătorii lui, în numele Asociației culturale „Astra” din Ardeal care-și ținea, în

⁸⁵ Cuvântarea D-lui Al. P. Arbore Profesor Secundar, Focșani în Focșanii de ieri și de azi. Cuvântări rostită la Congresul Ligii Culturale ținut la Focșani la 13 și 14 Septembrie 1931. Extras din Revista „Natura”, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, I. E. Torouțiu, 1931, p. 14 - 16.

⁸⁶ N. Iorga, *op. cit.*, p. 180.

⁸⁷ I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 11.

același moment, Congresul său în orașul Sfântu Gheorghe. El a prezentat un istoric al acestei societăți, dar a enumerat și numeroasele obligații față de Nicolae Iorga ⁸⁸.

Dr. Petre Topa - vicepreședintele Camerei Deputaților și vicepreședintele Societății de Cultură Macedo – Română, într-o însuflețită cuvântare a exprimat mulțumirile macedonenilor pentru sprijinul moral și material dat de primul – ministru Nicolae Iorga, în atâtea grele împrejurări și a adus prinosul de recunoștință și slavă aceluia care au săvârșit Întregirea Neamului:

„Domnule Președinte, Prea Sf. Părinți și Onorat auditoriu.

Permiteți-mi ca la această măreașă sărbătoare să vă aduc prinosul de admirație și de recunoștință din partea aceluia grup de români rămași în afară de hotarele firești ale României - Mari.

Această Românie - Mare a fost creată prin jertfa celor opt sute de mii de morți, în sufletul cărora ardea focul aprins de flacăra luminei românești prin cuvântul scris și vorbit de D-l Profesor Nicolae Iorga.

Mai mult de un sfert de veac înainte de războiul întregirii Neamului, sufletul Nației noastre a fost frământat, încălzit, regenerat și activat de munca creatoare a d-lui Profesor Nicolae Iorga, pentru care nu exista altă bucurie decât munca pentru răspândirea culturii și luminei românești la cei de un sânge cu el.

Iată de ce cu adânc respect și cu multă bucurie, societatea de cultură Macedo - română ia parte cu tot sufletul la această sărbătorire și vă urează, Domnule Profesor, să trăiți încă mulți ani spre binele nației românești” ⁸⁹.

Ziaristul Gheorghe Lungulescu de la „Universul” („se vădește un puternic orator” ⁹⁰) a vorbit în numele Ateneelor Populare,

⁸⁸ „Universul”, Anul XLIX, Nr. 248, Marți 15 Septembrie 1931, p. 5.

⁸⁹ *Dela Congresul Ligii Culturale din Focșani din Septembrie 1931. Cuvântarea D-lui Dr. Petre Topa în Natura...*, Anul Douăzeci și Unu, No. 3, 15 Martie 1932, p. 29.

⁹⁰ N. Iorga, *op. cit.*, p. 180.

evocând „*întâmplări din timpul când Focșanii erau locul de sângeroasă încăerare între români și germanii cotropitori*”⁹¹.

Ștefan Ionescu - Dobroneanu în numele Fundației „*Vasiliu Bolnavu*” a comunicat din partea acesteia donația către Liga Culturală a unui teren de 2.000 m.p. și a materialului necesar construcției unei case de creație pentru intelectuali, iar Secției Focșani îi sunt donați 1.000 m. p.⁹².

Profesorul universitar Gheorghe Moroianu - rectorul Academiei Comerciale din Cluj -a adus omagii secției Ligii Culturale din acel oraș și a făcut un scurt istoric al luptelor pe care le-a dus Liga Culturală în cei 40 de ani de viață, pentru promovarea culturii românești, printre toți românii și, în special, printre cei din Ardeal.

Gheorghe Mil. Demetrescu din Craiova „*aduce prinos de recunoștință întemeietorilor Ligei Culturale și luptătorilor ei, printre cari și Putneanul Profesor Simion Mehedinți*”⁹³.

Lista celor care au prezentat saluturi congresiștilor a fost încheiată de Traian Cotigă, președintele Asociației Studenților Creștini.

Intrându-se în ordinea de zi, Nicolae Iorga, în calitate de președinte al Comitetului Central Executiv al Ligii Culturale, a ținut o interesantă cuvântare, în care a insistat pe ideea solidarității culturale și sufletești a Neamului întregit: „*Adunat în orașul care a reunit în cele două părți ale sale o vecinătate românească în care putea să se vadă însăși necesitatea unirii celor două țeri, de origine istorică deosebită, țerănească la Sud, ostășească la Nord, în care soarta despărțise și părțile libere ale unui neam de multe suferinți, Congresul Ligii Culturale trebuie să fie dominat astăzi, în tot spiritul și în toate discuțiile lui, de o singură idee: aceia a unității sufletești pentru care în rândul întâiu a fost întemeiată societatea noastră.*”

⁹¹ „*Universul*”, Anul XLIX, Nr. 248, Marți 15 Septembrie 1931, p. 5.

⁹² Venera Cabalortă, *Note privind Congresul Ligii Culturale din septembrie 1931 în Studii și comunicări*, vol. VIII - X, Focșani, 1991, p. 359.

⁹³ I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 12.

interesant ca în alți ani, și a hotărât să retipărească volumul I-iu din „Cartea bună”, cuprinzând poeziile lui Eminescu”⁹⁷.

Administratorul delegat al Ligii Culturale a prezentat Bilanțul încheiat la

31 decembrie 1930, Contul de profit și pierdere și Proiectul de buget pe anul 1931.

Comisia de cenzori (Gr. Costeanu, ing. P. N. Panaitescu și N. E. Dumitrescu) a prezentat Raportul încheiat la 15 februarie 1931 prin care solicită aprobarea Bilanțului și Contului de pe venituri și cheltuieli, descărcarea Comitetului Central Executiv și a administratorului delegat pentru gestiunea de la 1 aprilie la 31 decembrie 1930.

În acel moment, Liga Culturală număra 128 de secții locale⁹⁸, alte 53 de secții nemairăspunzând la circularele trimise în cursul anului⁹⁹.

Nicolae Iorga a propus „și congresul, cu ovațiuni entuziaste aprobă”¹⁰⁰ trimiterea unei telegrame Regelui Carol al II - lea:

„Regelui, care a afirmat dela început cu puterea vechei Sale convingeri, că numai pe o cultură se poate sprijini în toate îndreptările sale, cari nu pot fi de singură ordine materială, poporul românesc, miile de români înfrățiți, în jurul steagului neprihănit al Ligii Culturale. Îi trimit omagiile lor de adânc devotament și sinceră iubire. N. Iorga”¹⁰¹.

Aflat la Castelul Peleş, regele Carol al II – lea a răspuns, la rândul său, printr-o altă telegramă, cuvintelor de devotament și iubire exprimate de primul – ministru în numele Ligii Culturale: „Profesorului Iorga, președintele Ligii Culturale, Focșani. Din tot sufletul mulțumesc aceluia care e animatorul mișcărilor

⁹⁷ Ibidem, p. 10.

⁹⁸ Congresul Ligii Culturale..., p. 22 - 23.

⁹⁹ Ibidem, p. 24.

¹⁰⁰ I. M. Dimitrescu, op. cit., p. 13.

¹⁰¹ Ibidem.

Niciodată mai mult decât astăzi, în zile de oarbă patimă, de furioase porniri ambițioase, care pretind nu numai să preocupe, dar să și supuie țara, n-a fost mai necesar acest gând”⁹⁴.

Zaharia D. Florian, secretarul general al Ligii Culturale, a prezentat delegaților activitatea Comitetului Central pe anii 1930 - 1931, încheiată cu două sărbători „*de o covârșitoare importanță, atât pentru istoria culturii românești, cât și pentru aceia a Ligii Culturale: sărbătorim, odată cu cei patruzeci de ani de existență a instituției noastre, și cei șaiszeci de ani de viață ai marelui om de cultură românească și universală care este președintele Ligii Culturale*”⁹⁵.

Dacă Liga Culturală a ajuns să-și sărbătorească cei 40 de ani de când ființa „*aceasta o datorează în cea mai mare parte și președintelui ei, care de la venirea sa la conducerea Ligii a dat un nou îndemn de muncă acestei instituții de cultură, căreia întreaga suflare românească, dar mai ales românii din teritoriile desrobite, îi datorează recunoștință*.

Președintele Ligii Culturale a fost acela care, după războiul de liberare, a arătat că rolul Ligii nu este sfârșit și că, după unitatea politică înfăptuită cu atâtea jertfe, este o imperioasă nevoie să lucrăm și pentru unitatea culturală și sufletească”⁹⁶.

Ca manifestații culturale mai însemnate, Liga Culturală „*a comemorat, ca în toți anii, pe marele Voevod Mihai Viteazul, printr-o slujbă de pomenire în biserica Mihai - Vodă, a luat parte la aniversarea împlinirii a șase sute de ani de la bătălia de la Posada, precum și la serbările jubiliare de zece ani ale Universității din Cluj*.

Comitetul Central a tipărit și anul acesta, cu însemnate sacrificii, Calendarul Ligii Culturale, cu un cuprins mai variat și mai

⁹⁴ Cuvântarea d-lui președinte al Comitetului Central în Congresul Ligii Culturale ținut la Focșani în zilele de Duminică, 13, și Luni, 14 Septembrie 1931. Dări de seamă și rapoarte, Așezământul Tipografic „Datina Românească”, Vălenii - De - Munte, 1931, p. 3.

⁹⁵ Raportul d-lui Zaharia D. Florian, Secretarul general al Ligii Culturale în Congresul Ligii Culturale..., p. 9.

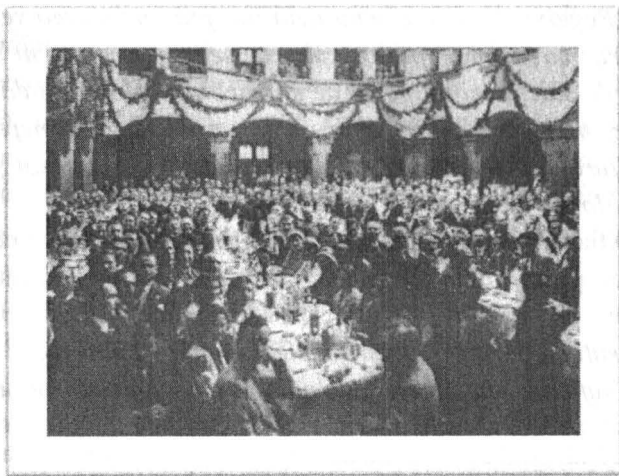
⁹⁶ Ibidem, p. 9 - 10.

*culturale ale Românilor de pretutindeni, pentru frumoasele cuvinte de devotament și iubire ce mi le exprimați cu prilejul adunării Ligii culturale. Frumoasa operă, ce ați îndeplinit pe terenul cultural român îmi dă singura cheazășie a realizării faptelor bune pentru care sunteți chemați a îndeplini, strânși uniți pentru acelaș fel împreună cu toți colaboratorii din guvernul în capul căruia sunteți chemați”*¹⁰².

Congresiștii au trimis și Asociației culturale „Astra” următoarea telegramă: *„Societății Ardelene care a unit pe cărturarii și prelații bisericii pe baza culturii, dezvoltată în sfânta muncă seculară a vechiului regat, Liga Culturală adunată în congresul ei anual, îi urează sentimente frățești, pe care de o parte și de alta a munșilor nu le poate ignora decât prostia oarbă și nu le poate strica decât o adevărată crimă națională. N. Iorga”*¹⁰³.

P. S. S. Episcopul Lucian a mulțumit adunării pentru atenția acordată dezbaterilor și a declarat închisă prima ședință a Congresului.

La ora 13, în sala Palatului de Justiție, Primăria Focșani a oferit un banchet în cinstea congresiștilor.

¹⁰² „Viitorul”, Anul al două – zeci și treilea, No. 7085, Marți 15 Septembrie 1931, p. 2.

¹⁰³ I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 13.

În arhiva Muzeului Vrancei se păstrează câteva invitații, din 10 septembrie 1931, semnate de președintele Comisiei Interimare și secretarul general al Primăriei adresate unor oficialități civile și militare locale pentru a participa la acest banchet: colonelul Mihail - comandantul Regimentului 10 Infanterie, colonelul Bordescu - comandantul Regimentului 16 Obuziere, Elena Constantinescu - directoarea Școlii Primare de Fete nr. 4, Claudia Stănescu - directoarea Școlii de Fete nr. 3, Maria Copcescu - directoarea Școlii de Fete nr. 2, Aglae Ispas - directoarea Școlii de Fete nr. 1, P. S. S. Episcop Gherontie al Constanței ¹⁰⁴.

La Imprimeria „*Cartea Putnei*” a fost tipărit „*Menu*” - ul acestui banchet: tămâios, salam de Sinaia și pateuri, șalău cu maioneză, rață pe varză călită, brânză de Focșani, fructe și struguri, tort de Moca, cafea, vin din renumitele podgorii ale Putnei ¹⁰⁵.

În timpul mesei, muzica Regimentului Putna No. 10 și, mai ales, ceata numeroasă de lăutari din Vrancea, au creat o atmosferă plăcută comensurilor.

În timpul banchetului, Nicolae Iorga a toastat pentru M. S. Regele Carol al II - lea, iar Ion P. Rădulescu - Râmnic pentru profesorul Iorga.

Ședința de după - amiază „*de o perfectă disciplină*” ¹⁰⁶ a început la ora 15 și s-a desfășurat sub președinția lui Iorga. El le-a recomandat celor ce vor lua cuvântul „*să discute pe scurt și numai chestiuni privitoare la înfăptuirile de ordin practic, de care Liga are nevoie, în desfășurarea activității ei. D-sa, este de părere, ca toți preoții și învățătorii sătești, să fie declarați membri corespondenți ai Ligii Culturale*” ¹⁰⁷.

Au luat cuvântul Teodor Crețu (președintele Secției Lespezi - Baia), care a arătat „*greutățile întâmpinate cu ocazia înființării*

¹⁰⁴ A. M. Vn., dosar Liga Culturală..., f. 17 - 23.

¹⁰⁵ *Ibidem*, f. 16.

¹⁰⁶ N. Iorga, *op. cit.*, p. 180.

¹⁰⁷ I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 14.

secțiunii ligii și face cunoscut că a construit din fonduri personale o școală în valoare de 800.000 lei”¹⁰⁸. În continuare și-au exprimat opiniile Ioan Susanu (Negoești - Bacău), preotul Alexandru Cosma (Bâlca - Coțofenești), Olimpia Teodoru (profesor la Școala Normală din Lugoj), Traian G. Stoenescu (București), Zaharia Florian, Nicolae Șerban (Râmnicu Sărat), învățătorul Ion Răileanu (Năruja), I. N. Sotirescu (Tighina - Basarabia) și Ștefan Popescu (Găiești) care au făcut diverse propuneri în legătură cu activitatea culturală a Ligii Culturale: deschiderea unei case de citit de către fiecare Secție, vizite ale absolvenților de școli dintr-o regiune în alta „*ceea ce ar ajuta la înfrățirea tuturor fiilor țării*”, constituirea de comitete de patronaj ale monumentelor istorice formate din femei, creșterea rolului bibliotecilor publice, organizarea unor congrese regionale ale Ligii etc.¹⁰⁹.

În continuare s-au supus aprobării Congresului Raportul activității Comitetului Central pe 1930 - 1931, Darea de seamă administrativă și Proiectul de buget pe 1931, care au fost aprobate.

Profesorul și senatorul I. P. Rădulescu - Râmnic a fost ales în Comitetul Central al Ligii Culturale în locul lui Iosif Oroveanu (Râmnicu Sărat) - decedat. În Comisia de cenzori au fost aleși: Gr. Costescu, N. Dumitrescu și Gh. Ionescu.

S-a decis ca viitorul Congres să se desfășoare la Botoșani.

Ridicând ultima ședință a Congresului, Nicolae Iorga „*mulțumește oficialității și populației focșănene pentru frumoasa primire făcută și congresiștilor pentru modul demn și civilizat în care au decurs desbaterile*”¹¹⁰.

¹⁰⁸ „*Universul*”, Anul XLIX, Nr. 248, Marți 15 Septembrie 1931, p. 5.

¹⁰⁹ Venera Cabalortă, *op. cit.*, p. 360.

¹¹⁰ *Calendarul Ligei Culturale*, București, 1932, p. 42.

Seara, a avut loc la Focșani un festival în onoarea congresiștilor cu concursul Societății corale „Cântarea Putnei” și al corului din Săliște.

Programul concertului susținut de coriștii din Săliște fusese tipărit la „Tipografia săteanului” din Sibiu și distribuit congresiștilor:

„Ed. Hübsch

N. Oancea

N. Oancea

N. Oancea

I. Vidu

I. Vidu

N. Oancea

N. Oancea

Imnul regal

Primăvara

Mândrulița Doda

Foaie verde de trifoi (solist

Dl. Prof. A. Iosof)

Îmi place

Nu-mi place

Pe marginea Dunării (solist

Dl. B. Borcia)

Leana mândra

<i>T. Popovici</i>	<i>La oglida (solista Dra O. Iacob)</i>
<i>S. V. Drăgoi</i>	<i>Trandafir de pe răzoare</i>
<i>I. Bohociu</i>	<i>Frosina</i>
<i>N. Oancea</i>	<i>Mă dusei cu plugu-n coastă (solist dl. B. Borcia)</i>
<i>I. Velcean</i>	<i>Păstorul</i>
<i>N. Oancea</i>	<i>M-o luat neamfu cătana</i>
<i>N. Oancea</i>	<i>Catalina (solista Dra O. Iacob)</i>
<i>I. C. Baci</i>	<i>Ileanco fa!</i>
<i>N. Oancea</i>	<i>Bătrânu-n horă</i>
<i>A. L. Ivela</i>	<i>Imn de sărbătoare”¹¹¹.</i>

Luni, 14 septembrie 1931, la ora 7,30, profesorul universitar Nicolae Iorga, prim – ministru și ministrul Instrucției Publice, însoțit de Dumitru Munteanu – Râmnic¹¹² s-a îndreptat la noua clădire a Liceului de Fete (astăzi Colegiul Național „Alexandru Ioan Cuza”) pentru a participa la solemnitatea punerii pietrei fundamentale. Au fost

¹¹¹ A. M. Vn., dosar Liga Culturală..., f. 24 - 25.

¹¹² **Dumitru Munteanu – Râmnic** (1877 – 1952). Născut la 26 octombrie 1877 la Râmnicu Sărat. Descendent al unor familii de brașoveni și aromâni. Studii: licențiat al Facultății de Filologie și Istorie din cadrul Universității București. Studii de specialitate în Franța. Președinte al Asociației de presă Prahova. Director al revistei „Gazeta Cărilor” din București, membru în Comitetul Central al Ligii Culturale, în Comisiunea Monumentelor Istorice și al Ateneului Român. Secretar al Blocului Federației Partidelor Politice. Secretar al primei Camere a României Mari. Vicepreședinte al Comitetului Central al Partidului Naționalist – Democrat și președinte al Organizației Județene Prahova a acestui partid. Subsecretar de Stat în Ministerul de Interne în guvernul Nicolae Iorga (18 aprilie 1931 – 31 mai 1932). Fost ajutor de primar la Chișinău. Senator în 1929 și deputat în 1920 și 1931. După Al Doilea Război Mondial este întemnițat la Sighet, unde a decedat la 29 iunie 1950 (Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire*, vol. II, *Partea I. 1918 – 1933*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 281; Ion Mamina, Ioan Scurtu, *Guverne și guvernări (1916 – 1938)*, Silex. Casă de Editură, Presă și Impresariat, București, 1996, p. 215; Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, Ediție îngrijită de Dinu C. Giurescu, Editura All Educational, București, 2000, p. 477).

întâmpinați de Varvara Miciora – director, corpul didactic al școlii, notabilitățile orașului și de un mare număr de congresiști. Slujba religioasă a fost oficiată de protoereul Ion Pascu, preoții Ion Vartolomeu și Gheorghe Popescu. Directoarea liceului a făcut o expunere a greutăților întâmpinate de comitetul școlar până la ridicarea clădirii școlii. Profesoara Eliza Lupu, fosta directoare și președinta de onoare a Comitetului școlar „*a vorbit de rolul comitetelor școlare și a adus elogii celor cari au sprijinit ridicarea măreței clădiri*”¹¹³. Profesorul – preot Vartolomeu „*a reamintit cuvintele de îndemn ale d-lui Iorga pentru propășirea culturii*”¹¹⁴.

Invitat să ia cuvântul, Iorga „*mărturisește că faptele mari se întemeiază pe solidaritate, pildă și îndemn. Azi, lucrurile merg greu din pricina antagonismului dintre clase și națiuni. Stăpânim o țară care a fost istovită din cauze pe care nu le putem spune aici. Recunoaște munca depusă, în această epocă de criză, de comitetul școlar. Crede, că reforma legii de organizarea comitetelor școlare a dat frumoase roade. Recomandă elevelor multă moderație în viață și să nu vadă o ispită în lucrurile cu aparență de lux ale școlii, ele fiind conforme vremurilor în care trăim. Numai o muncă devotată și virtuți alese sunt chemate să dea rezultate bune. Societățile ce au la bază o muncă cinstită, numai acelea vor trăi... Urează elevelor să fie vrednice de jertfa părinților, a profesorilor și a statului*”¹¹⁵.

¹¹³ „*Universul*”, Anul XLIX, Nr. 248, Marți 15 Septembrie 1931, p. 6.

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ *Ibidem*.

După prezentarea corpului profesoral al școlii, directoarea Varvara Miciora a citit Actul de fundație, pe care asistența l-a semnat, Nicolae Iorga iscăbind întâiul. În ovațiile părinților și elevilor, Nicolae Iorga a așezat pergamentul „Act de fundație”: „Așezatu-sa piatra de temelie a locașului de învățământ românesc al fetelor din orașul Focșani și județul Putna”¹¹⁶ și a turnat simbolica mistrie de ciment la temelia acestei noi instituții de cultură.

În prezența lui Nicolae Iorga s-a inaugurat și Leagănul de copii „Doctor M. Câmpeanu”, în curtea Adăpostului Comunal realizat prin donația doctorului Marcu Câmpeanu¹¹⁷. La temelia viitorului edificiu a fost pus

¹¹⁶ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 179.

¹¹⁷ **Dr. Marcu Câmpeanu** (1872 – 1948). S-a născut la 21 ianuarie 1872, la București. A urmat Liceul „Carol I” la Craiova și Facultatea de Medicină din București, Secția Militară, devenind medic militar la 3 februarie 1894. La scurtă vreme pleacă la Paris, unde se specializează în oftalmologie (1898 - 270

„ACT DE FUNDAȚIUNE.

Astăzi în a 14-a zi a lunii Septembrie, Înălțarea Sfintei Cruci,
în anul mântuirii dela Hristos 1931 – în al 5-lea an al Slăvitei Domnii
a

MAJESTĂȚEI SALE CAROL II-LEA

Regele tuturor Românilor

fiind Prim Sfetnic al Tronului și Ministru al Instrucțiunii
Publice și Cultelor Profesor Nicolae Iorga, Ministru de Finanțe și ad
– interim la Interne C. Argetoianu, Ministru Muncii, Sănătăței publice
și ocrotirilor sociale Dr. I. Cantacuzino, sub păstorirea Prea

1899), dar, în același timp urmează la Sorbona și Facultatea de Filosofie, Psihologie. La Paris, Marcu Câmpeanu publică lucrarea: „*Essai de Psychologie militaire*” (Editura Georges Fanchon et Maloine, 1906, 210 pagini). Lucrarea a fost repede tradusă în Statele Unite, Japonia, Italia, Germania, Rusia, Serbia și Bulgaria. În România a fost editată mai târziu și a fost premiată de Academia Română. Anterior, publicase la București (1901) lucrarea „*Psihologia mulțimei armatei*”. Pe parcursul anilor a mai publicat la Paris: „*La force de l’âme collectif dans la guerre*” și „*La question antisemite: question economique*” (1902). Personalitate recunoscută în cercurile științifice din Franța, Marcu Câmpeanu a devenit membru al Societății Oftalmologice și al Asociației „*L’Alliance Française*”. A devenit medic civil prin anii 1901– 1902 și s-a stabilit în județul Putna (Vrancea), funcționând la spitalele din Măicânești și Vidra, iar mai târziu la Focșani, unde devine medic – șef al orașului. A publicat la Focșani lucrarea documentară „*28 de ani de serviciul medico – sanitar la orașul Focșani (1907 – 1935)*”. Soția sa a fost mulți ani directoarea Școlii Profesionale de Fete din Focșani. Între anii 1892 – 1893 a publicat numeroase articole în reviste și ziare centrale și locale ca: „*Spitalul*”, „*Progresul medical*”, „*Presa medicală*”, „*Igiena Socială*” etc. A colaborat și la revista „*Căminul*” din Focșani, editată de profesori de la Liceul „*Unirea*”. A tradus „*Eseuri de psihologie militară*”, lucrare apărută și la Focșani în Tipografia „*Alex. Codreanu*” (1907). Este autorul a trei romane: „*Căpitanul Cordea*”, Editura Librăriei V. Nanu, Focșani, 1930; „*Casa de întâlniri*”, Editura „*Principele Mircea*”, București, 1934 și „*Prefectul Meride*”, Editura „*Cultura poporului*”, București, 1938. A încetat din viață la Focșani, la 10 ianuarie 1948. (Vezi detalii în Horia Dumitrescu, *Dr. Marcu Câmpeanu (1872 – 1948)*, în *Cronica Vrancei*, vol. XI, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2011, p. 327 – 363).

Sfințitului Episcop al Eparhiei Romanului Lucian Triteanu, Prefect al județului Putna Jan Stoenescu – Dunăre, Comisia Interimară a orașului Focșani compusă din: Ștefan P. Dimitriu Președinte, General C. Barca, Dr. Mihail Constantinescu, Dr. Nicolae Iancu, Șerban Dimitriu farmacist, Dumitru C. Niculescu și Ioan Popescu – s-a inaugurat

„LEAGĂNUL DE COPII D-rul M. CÂMPEANU”

ridicat din inițiativa și cu ajutorul material al D-rului Marcu Câmpeanu, ca amintire pentru serviciul său de 24 ani, ca medic la primăria orașului Focșani – și cu contribuția comunei – început sub primariatul d-lor Alexandru Alevra și Neculai Al. Constantinescu, continuat și săvârșit sub actuala Comisiune Interimară, Secretar Gl. al primăriei fiind Ioan Romanoai.

Planul construcției și supravegherea lucrării s-a făcut de arhitectul orașului Jack Körner.

Inaugurarea s-a făcut cu prilejul jubileului de 40 ani a Ligii pentru unitatea culturală a tuturor Românilor, care a ținut congresul general anual în acest oraș.

Pentru aducere aminte s-a semnat acest document în dublu exemplar din care unul s-a așezat la intrarea acestui local și celălalt se va păstra în arhiva primăriei Focșani”¹¹⁸.

Preotul Vasile Banu a oficiat slujba religioasă. În prezența lui Nicolae Iorga, a autorităților locale și a delegaților Ligii Culturale, doctorul Câmpeanu a spus următoarele:

„D-le Prim Ministru,

D-le Primar,

Onorată Asistență,

Am onoarea a preda localul în care ne găsim, onoratei Primăriei a orașului Focșani.

Scopul pentru care a fost ridicat, este să adăpostească în sala în care ne găsim, copii noi născuți, părăsiți de mamele lor – cu voie sau fără voie, în altă sală copii dela 2 – 7 ani – și în a 3-a sală

¹¹⁸ A. M. Vn., dosar inv. nr. 35.043, f. 13.

lehuzele, care n-au unde naște, de preferință acelea care se vor angaja să rămână la noi 6 luni, ca să-și crească copilul lor și un al 2-lea fără mamă – și în schimbul acestui serviciu, vom continua să reținem copilul ei la noi, încă 6 luni, în care timp poate să aibă un serviciu cu o leafă mult mai mare decât ar avea cu copilul la ea.

Hrana pe care o vom servi, va fi pe cât se poate alăptarea naturală, și numai când ne va fi imposibilă aceasta, vom recurge la hrana artificială urmând metoda și experiența Leagănelui S-ta Ecaterina din București.

Creierea acestui serviciu e datorit în primul rând buneii voinței a consiliului comunal trecut și actual – și aduc mulțumirile mele D-lui Al. Alevra în special, apoi D-lor Culiță Constantinescu, Ștefan Dimitriu, General Barca, D-rul Mihai Constantinescu, Nic. Romanoaie, ș. a., fără de al căror ajutor, silințele mele ar fi rămas infructuoase.

D-le Prim Ministru, nici localul, nici instituția, care se va adăposti în el, nu sunt opere, care prin grandoarea lor să poată fi obiecte de fală și socotesc ca un noroc nemeritat prezența D-vs și a celor care vă însoțesc, în acest moment aci. Dar poate ne veți ierta, de timpul ce v-am răpit dacă vă vom aminti, că orașul Focșani, e cel dintâi din provincie, afară de centrele Universitare, care va avea un asemenea serviciu, și că orașul nostru, mai are întâietatea cu asistența cerșetorilor și a vagabonzilor, care a fost înființată aci cu 10 ani înainte de a se vota o lege în această privință.

Un alt fapt cu care am vrea să ne justificăm de atenția cu care ne-ați onorat, este că am adaptat funcționarea acestui serviciu la cea mai importantă necesitate a timpului: economia, și sper să reușesc, cu toată aparența unui serviciu costisitor, să nu grevez bugetul Primăriei, luând ca fond de funcționare suma alocată doicilor, care afectată Leagănelui va ridica serviciul... [lipsă text].

M-am mai gândit, și nu m-am înșelat în această privință, că această Instituție, în care inițiativa particulară are un rol precumpănitor, va fi un sâmbure de atracție și de imitație pentru sufletele generoase și caritabile – și în adevăr cu toată lipsa în care

trăim – înainte chiar ca zidurile localului să fie încheiate, D-na și D-l Buzdugan, dela școala de meserii, au înzestrat complect sala de bae, cheltuind câteva zeci de mii lei – și D-na Aneta Ploeanu ne-a dăruit câteva obiecte de preț – și înainte ca vreun pătuș să fi fost aranjat, un copil drăguș aruncat pe scările acestei case neterminate a avut norocul să fie plasat la o familie onorabilă, și serviciul nostru, a avut satisfacția să aducă bucurie unui cămin înstărit și fericirea unui copil părăsit.

Și acum înainte de a termina, declar că serviciul nostru, centru de asistență infantilă, deschide larg ușile sale, societății „Principele Mircea” a cărei activitate generoasă e îndreptată în același sens, cu credința, că punând munca la un loc, se va obține cu un efort mult mai mic, un folos mult mai mare”¹¹⁹.

Din partea autorităților locale și a corpului medico - sanitar, a luat cuvântul col. dr. Mihail Constantinescu, care a ținut o emoționantă cuvântare (**Anexa nr. 2**).

În numele guvernului, Iorga a mulțumit pentru cuvintele frumoase adresate cu acest prilej și a avut, la rândul său, numai cuvinte de laudă referitoare la această mare realizare a doctorului Câmpeanu pe care îl felicită „*pentru toate lucrurile bune și spune că va arăta Suveranului aceste semne bune pentru viitor*”¹²⁰.

După inaugurarea Leagănul de copii „*Doctor M. Câmpeanu*”, Nicolae Iorga a vizitat prima expoziție agro - viticolă organizată de Camera de Agricultură Putna, pentru care aceasta alocase 50.000 de lei¹²¹. Aici, Nicolae Iorga s-a întreținut timp de o jumătate de oră cu Nicolae Jechianu – președintele Camerei de Agricultură Putna, cu D. Bădescu – director și cu I. Colțescu – expert delegat al Ministerului Agriculturii.

Primul – ministru Iorga „*le-a cerut relații asupra expoziției și produselor regionale. A fâgăduit că va trimite un fotograf să scoată*

¹¹⁹ *Ibidem*, f. 20, 25.

¹²⁰ „*Universul*”, Anul XLIX, Nr. 250, Joi 17 Septembrie 1931, p. 6.

¹²¹ Al. Duță, *op. cit.*, p. 29.

clیșee cari vor fi publicate în revistă de cultură și propagandă națională"¹²². După ce a servit o gustare, Iorga a vizitat și expoziția etnografică și de artă populară vrânceană din sala de consiliu a Prefecturii Putna.

În „*Memoriile*” sale, Iorga a notat succint evenimentele din ziua de 14 septembrie 1931: „*inaugurarea Școlii de fete. Mișcătoare cuvântarea directoarei, Varvara Miciora. Apoi, a leagănelui, fundație a drului Câmpeanu. De aici, la expoziția Camerei Agricole*”¹²³.

La ora 10, primul - ministru Nicolae Iorga a părăsit orașul Focșani, plecând „*spre București, cu automobilul*”¹²⁴.

După plecarea lui Iorga, la ora 12, congresiștii au mers în excursie la Odobești, vizitând orașul, Expoziția de produse viticole și apoi au luat masa în sălile liceului local¹²⁵.

Un grup de 50 de congresiști în frunte cu prefectul Jean Stoenescu - Dunăre, profesorul Gheorghe Gh. Longinescu, profesorul C. Brânzei, asistentele și asistenții universitari ai Laboratorului de Chimie Neorganică din București, au plecat în excursie spre Soveja.

La Panciu, Crucea de Jos, Crucea de Sus, Străoane de Jos, Străoane de Sus, Varnița, Răcoasa, Câmpuri, „*excursioniștii au fost întâmpinați cu mult entuziasm de către autoritățile și locuitorii satelor, cari ridicase[ră] pretutindeni arcuri de triumf, arborase[ră] steaguri și împodobise[ră] casele cu scoarțe și verdeață, participând toate satele la această frumoasă manifestare culturală, în legătură cu jubileul de 40 ani de viață și Congresul Ligii Culturale*”¹²⁶.

În toate localitățile, prefectul a vorbit sătenilor despre însemnătatea acestui eveniment cultural și despre rolul pe care l-a jucat Liga Culturală „*la săvârșirea și împlinirea idealului național*”¹²⁷.

¹²² „*Universul*”, Anul XLIX, Nr. 250, Joi 17 Septembrie 1931, p. 6.

¹²³ N. Iorga, *op. cit.*, p. 181.

¹²⁴ *Ibidem*.

¹²⁵ I. M. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 14.

¹²⁶ *Ibidem*.

¹²⁷ *Ibidem*.

La Soveja, deși au ajuns pe înserate „câteva sute de săteni îmbrăcați în haine de sărbătoare, în frunte cu preotul, învățătorii și autoritățile comunale, sub un arc de triumph cu felinarele aprinse, au întâmpinat pe congresiști, făcându-le o caldă manifestare de simpatie”¹²⁸.

Primarul satului, Bălan, a adresat câteva cuvinte de bun venit, la care a răspuns prefectul.

Sătenii aflând că printre congresiști se află prof. Gheorghe Longinescu, fratele defunctului profesor Ștefan Longinescu, care timp de 35 de ani și-a făcut vacanța prin aceste locuri „au ținut să pomenească cu multă venerație și evlavie pe ilustrul dispărut”¹²⁹.

Adânc emoționat, profesorul Longinescu le-a mulțumit „cu recunoștință”¹³⁰.

În numele Comitetului Central al Ligii Culturale, profesorul C. Brânzei și-a exprimat satisfacția de a vizita Soveja, locul de naștere al profesorului Simion Mehedinți „acela care a avut rolul de căpetenie la înființarea Ligii Culturale, acum 40 de ani”¹³¹.

Însoțiți de fruntașii satului, congresiștii au mers la Cazinoul Prefecturii Putna, unde au luat masa, petrecând până noaptea târziu.

Au toastat: profesorul Gheorghe Longinescu, prefectul Stoenescu - Dunăre, profesorul C. Brânzei și sovejenii Nedelcu și Viță. Lăutarii satului „au desfătat pe conmeseni cu frumoase și bătrâne cântece vrâncenești”¹³².

Marți, 15 septembrie 1931, congresiștii au făcut mici excursii prin împrejurimi, au vizitat Mausoleul Eroilor și au mers la Mănăstirea Soveja, ctitorie a lui Matei Basarab. Aici, preotul Gheorghe Popa „a făcut o mică rugăciune pentru propășirea Ligii,

¹²⁸ *Ibidem*, p. 15.

¹²⁹ *Ibidem*.

¹³⁰ *Ibidem*.

¹³¹ *Ibidem*.

¹³² *Ibidem*.

pomenind pentru veșnică odihnă, pe neuitatul Profesor Ștefan Longinescu”¹³³.

Prefectul și profesorul Longinescu au răspuns la salutul preotului satului.

Grupul de congresiști s-a deplasat la mormântul părinților lui Simion Mehedinți, de lângă biserică, unde s-au depus flori și unde profesorul C. Brânzei a ținut o cuvântare emoționantă „aducând prinosul de recunoștință memoriei acelor, cari au dat Țării și Neamului pe marele învățat: om de știință și litere, care este D-l. Simion Mehedinți”¹³⁴.

Cu glasul înecat de plans, profesorul Longinescu a spus celor de față: „Când, Luni 3 August, la cinci după masă, urmau coșciugul fratelui meu iubit și ilustru spre a fi dus la gara din București, cel dintâi care mi-a strâns mâna în aceste clipe grele pentru mine a fost domnul profesor Simion Mehedinți. Fii cel dintâi academician, i-am răspuns eu care să așteaptă că fratele meu, prin testamentul din 27 Noiembrie 1930 a dăruit Academiei Române, toate cărțile lui de drept roman și bizantin care înseamnă poate cea mai însemnată bibliotecă de acest fel la noi. Marți noaptea, la plecarea spre București, am cetit în gară, în ziarul Cuvântul un prea frumos și mișcător articol: Un profesor. În aceste rânduri, marele geograf și om de stat aducea laude fratelui meu care din sărăcia lui a lăsat studenților cărți scumpe pentru a-și întregi învățătura în dreptul roman.

Nu mă gândeam că după patruzeci de zile voi avea prilejul să mă plec smerit la mormântul părinților care au dat țării un fiu ilustru și mai presus de toate un om de inimă. Țin închinarea de față drept împlinirea unei porunci din partea fratelui meu. Dumnezeu să-i ierte pe toți și să mă ajute să îndur durerea mare care m-a lovit”¹³⁵.

¹³³ Ibidem, p. 16.

¹³⁴ Ibidem.

¹³⁵ Ibidem, p. 16 - 17.

Însoțiți de uralele sătenilor, după ce au părăsit Soveja, distincții oaspeți au mers la Gura - Văii, din Câmpuri, la casa lui Ion Roată, unde s-au fotografiat cu nepoții și strănepoții acestuia.

De acolo au mers la Vizantea, unde au vizitat casa lui Mihai Gonguta, unde 35 de ani neîntreruși, profesorul Ștefan Longinescu și-a petrecut toate vacanțele. În Vizantea - Răzășească au văzut stejarul lui Ștefan cel Mare sau stejarul lui Dochițoiu (după numele proprietarului pe terenul căruia se află) „*un bătrân martor ocular al vieții noastre naționale și a cărui existență se numără cu sutele de ani*”¹³⁶.

De la Vizantea, grupul s-a deplasat la Răcoasa, unde, în localul Primăriei „*li s-a servit o masă abondentă, din cari n-au lipsit nici vestiții păstrăvi din Vrancea*”¹³⁷.

Ultimul drum l-au făcut la Mărășești. Au vizitat biserica, cripta Eroilor „*unde câteva clipe au rămas cu toții într-o profundă liniște de reculegere, în memoria vitejilor cari se odihnesc în sânul acestui pământ vrâncenesc, stropit cu valuri din cel mai nobil sânge al generației noastre*”¹³⁸.

S-a vizitat Câmpul istoric „*vrednic a fi văzut de Neamul întreg*”¹³⁹.

Profund emoționați „*când soarele cobora dincolo de crestele munților dinspre Ardealul desrobit cu atâtea jertfe, excursioniștii au părăsit aceste locuri de pioasă reculegere.*

Seara erau la Focșani...”¹⁴⁰.

Organizarea Congresului Ligii Culturale la Focșani a necesitat un efort financiar și material substanțial din partea autorităților vrâncene, care au reușit să asigure un cadru sărbătoresc nu numai în Focșani, ci și în județ.

¹³⁶ *Ibidem*, p. 17.

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ *Ibidem*, p. 18.

¹³⁹ *Ibidem*.

¹⁴⁰ *Ibidem*.

Primăria Orașului Focșani a imprimat la Tipografia Gh. D. Mircea, o **Înștiințare** pe care a afișat-o în oraș:

„Cu prilejul jubileului de 40 ani al Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor care a ținut congresul general anual în orașul Focșani - Primăria a primit mulțumiri din partea D-lui Prim Ministru N. Iorga (Președintele Ligii Culturale) cum și din partea tuturor congresiștilor de felul prezentării orașului și cum au fost primiți și găzduiți de cetățeni.

Primăria la rândul ei transmite aceste mulțumiri tuturor cetățenilor, pentru entuziasta primire și tot concursul ce au dat.

Totodată aducem la cunoștința orășenilor că, cu ocazia acestui congres și a serbărilor pentru inaugurarea monumentului semn de hotar al noului local al liceului de fete și al leagănului de copii „Dr. M. Câmpeanu” - Primăria a cheltuit pentru:

Lucrările decorative ale orașului, masa dată la Palatul de Justiție, transportul excursioniștilor la Mărășești....lei 88.094.

Bradul și transportul până la Tișița - Mărășești s'a dat gratuit de Societatea „Tișița”.

La acoperirea cheltuelilor arătate mai sus a contribuit și Prefectura Putna cu suma de lei 8.000.

Actele justificative sunt la arhiva Primăriei, unde cetățenii pot lua cunoștință. |

Cu toată recunoștința, în numele cetățenilor, aduc vii mulțumiri și persoanelor cari cu ocazia congresului au donat cărți de o mare valoare ce au fost predate la Biblioteca Orașului, pentru care s-a adus mulțumiri în parte tuturor donatorilor.

Președintele Comisiunii Interimare,

ȘTEFAN P. DUMITRU

Nr. 13888

1931 Noembrie 19”¹⁴¹

Defalcate, cheltuielile au fost făcute, astfel:

¹⁴¹ A. M. Vn., dosar Liga Culturală..., f. 52.

„a) Pentru sârmă diferite dimensiuni din care s'au făcut 4500 m.l. ghirlande și cuie pentru confecționarea tribunei, scârilor la Ateneu și prins ghirlandele.....lei.....3.728,

b) Pentru dulapi, scânduri pentru tribună, șnur, belciuge, cuie etc.....lei.....2.637,

c) Plata oamenilor angajați pentru confecționarea a 4500 m.l. ghirlande de brad și facerea gropilor și instalarea stâlpilor decorativi.....5.430,

d) Pânză și vopsele pentru construirea a două placarde ce s'au așezat în piața gărei și în centrul orașului1.319,

e) Scoaterea bradului din pădurea Soveja. (întrucât bradul și transportul până la Tișița - Mărășești, s'a dat gratuit de Scc. Tișița.....2.640,

f) Costul diverselor fotografii luate cu ocazia serbărilor congresului.4.800,

g) Plata florilor pentru diferite decorațiuni3.400,

h) Masa servită de restaurantul Constantinescu și costul vinului.....62.940,

i) Transportul excursioniștilor la Mărășești, Panciu etc.....1.200,

TOTAL 88.094”¹⁴².

Din totalul de 88.094 , suma de 9.996 lei a fost cheltuită pentru pânză și culori pentru inscripția placardelor: „*Bine ați venit*” și „*Trăiască membrii Ligei Culturale*” (1.188 lei), sârmă și cuie pentru ghirlande (3.728 lei), dulapi și scânduri pentru tribună (1.776 lei), tencuieli și vâruieli la pereții caselor de pe străzile I. C. Brătianu și Aburel (4.200 lei), plata oamenilor pentru facerea și montarea ghirlandelor (4.150 lei), gropile pentru stâlpii decorativi (930 lei)¹⁴³.

¹⁴² *Ibidem*, dosar inv. nr. 11.791, f. 10.

¹⁴³ *Ibidem*, f. 26.

Primăria Focșani a plătit horticultorului Friedrich Herman suma de 3.400 lei pentru coroana cu ocazia înmormântării profesorului Ștefan Longinescu, jerba de flori cu ocazia sosirii lui Iorga, decorarea meselor la banchetul oferit de Primărie, cuiele necesare decorării Ateneului, a halelor din Munteni și Primăriei, plata lețurilor necesare la decorarea Ateneului și Primăriei, plata muncii a câte 6 oameni pe durata a două zile și două nopți etc.¹⁴⁴.

Congresul Ligii Culturale din 1931 a rămas pentru focșăneni și vrânceni un eveniment cultural unic în anele locale.

Presa locală a remarcat faptul că cele două zile au trecut foarte repede „că nici n-am avut timpul să vedem bine fețele oaspeților atât de mult așteptați și nici să-i îmbrățișăm cu toată dragostea noastră de care suntem în stare.

*Au trecut ca fulgerul pe lângă noi zilele de 13 - 14 Septembrie, rămânând numai ca un vis frumos amintirea lui. Oare pentru ce n-au ținut aceste clipe cât o veșnicie, ca să ne putem arăta vrednici de atâta mare cinste? Așa spun toți focșănenii”*¹⁴⁵.

Și pentru marele istoric, reîntâlnirea cu Vrancea și istoria ei, i-a prilejuit contactul nemijlocit cu oamenii de seamă ai locului, cu care s-a regăsit fie pe tărâmul cercetării istorice, al activismului cultural, fie pe acela al ideilor politice.

* *

*

Anexa nr. 1

Memoriul preotului C. Vartolomeu adresat lui Nicolae Iorga

„DOMNULE PREȘEDINTE AL CONSILIULUI,

Din cercetarea scrierilor ce Dvs. ați dat la lumină, am învățat multe lucruri ziditoare de suflet, dar dintre toate unul ne-a rămas

¹⁴⁴ *Ibidem*, f. 11.

¹⁴⁵ *Privești Dela Congresul Ligei Culturale Din Focșani în Sentinela. Ziar curat românesc*, An 32, Nr. 11, 8 Octombrie 1931, p. 1 - 2.

săpat pe lespede a inimii noastre încă din frageda copilărie și anume: că trecutul nostru istoric și-a împletit viața cu trecutul nostru religios și că n'a fost un singur fapt mare în trecutul nostru politic, care să nu fi fost însoțit de un fapt religios asemănător.

Am învățat acest lucru din scrierile Dvs. și cercetând din ceea ce a rămas din vremurile uitate ale acestui trecut, ne-am făcut convingerea nestrămutată că așa stau lucrurile și că viața socială și politică a unui popor e în cea mai strânsă legătură cu viața lui religioasă.

La noi Români acest adevăr s'a ilustrat prin faptele mărețe săvârșite pe tărâmul religios, ca o mulțumire lui Dumnezeu pentru ajutorul dat de el în vremuri de grea cumpănă, în deosebi prin ridicarea de biserici și mănăstiri, de care era împânzit pământul țării dela un capăt la altul.

Unele din acestea au rezistat dintelui vremii și împrejurărilor vitrege prin care au trecut și ele constituiesc cea mai îndreptățită mândrie pentru ținuturile care le posedă.

Între județele țării, care se pot mândri cu asemenea urme, este și județul nostru, pe al cărui pământ s'au petrecut unele din cele mai de seamă fapte istorice și contemporane.

Fiind așezat la hotarul celor două Principate, județul nostru își face o cinste din faptul că se găsește singur în situația de a fi fost martor ocular al unor astfel de peripezii și împrejurări despre care mai pomenesc doar povestirile cronicarilor și scrierile istoricilor.

Orașul Focșani însuși își revendică și el dreptul de a se mândri cu asemenea situație, ca unul ce a fost și continuă să fie capitala Ținutului Putnei, cel plin de fapte mari.

În adevăr, bisericile sunt un puternic motiv în sprijinul celor spuse mai sus. Între ele, ca unul din cele mai vechi stă mărturie Biserica cu hramul „Nașterea Sft. Ioan Botezătorul” devenită cu timpul catedrala orașului, zidită de către Grigore Gheorghe Ghica Voevod, la anul mântuirii 1661, împlinind deci peste puțină vreme trei veacuri de existență.

Forma a rămas aceeaș, fiind singura urmă a foastei mănăstiri Sf. Ioan de pe vremuri, sprintenă, vioae și prietenoasă, pierdută între copaci și verdeață în timpul verei; tristă și abătută pe timp de iarnă.

Dispunea de mijloace materiale bogate, constând mai ales din numeroase moșii cu care o înzestraseră mărinosul Voievod, precum: Cârligele, Focșăneanca, Buzăneasca și Obilieasca; din Mândrești, Golești, Vârțișcoi și Găteju, toate din R-Sărat; Dragosloveni, cu sforile: Bărdeștii și Gălăzozanii. Moșiile: Ursești și Condrești, cu sforile: Tulbureni, Zăveni și Olteni. Moșia Domnița; Biserica Udricanii din București, cu moșiile: Frăsinu și Netezești.

Pisania cu litere chirilice de deasupra ușii de la intrarea în pronaos, așezată cu prilejul facerii unor ușoare reparații la anul 1840, e făcută de Prea Sfinția Sa Episcopul Troados Kir Timotei Tesaloniceanu, - „în cea mântuitoare pentru principatul Țării Românești epocă a prea luminatul Domn și stăpânitor Alexandru Dumitru Ghica Voievod”.

De jur - împrejurul acestei biserici erau ziduri înalte de 6 metri și dependințe cu câte două etaje destinate Episcopului adăpostit între zidurile ei, precum și preoșilor și călugărilor.

Focul dela 1854 a distrus însă aceste frumoase clădiri, rămânând numai niște ruine, dărâmate la 1867, afară de turnul dela poartă, care servia de clopotniță și care avea o vechime de peste 200 ani.

Actuala Catedrală a orașului Focșani se poate mândri însă nu numai cu vechimea ei și cu averile pe care le-a posedat odinioară, ci și cu mărețile fapte istorice ce s-au petrecut în interiorul ca și în preajma ei în decursul vremurilor.

În adevăr, fiind așezată la doi pași de vechia graniță, ea este mărturia credincioasă a arderii Regulamentului Organic; aici s-a fixat slujba pentru Unirea Principatelor și s-a jucat Hora Unirei între frații din Muntenia și Moldova.

La 1877 aici s'au închinat vitejii: Maior Șonțu, Căpitan Cracalia și alții, când au plecat să lupte pentru neatârnare. În acelaș lăcaș s'au adus mulțumiri lui Dumnezeu pentru că ne-a scăpat de

jugul turcesc și tot aici a venit după ocupația germană din 1916 - 1918, cea dintâi companie de soldați români.

Dar au venit alte timpuri: caracteristice prin lipsa de prețuire față de un trecut așa de bogat în fapte mari. Așa se explică că duhul vremii n'a cruțat nici mănăstirea Sf. Ioan; altfel nu s'ar înțelege cum se face că chiar în cel dintâi an din al veacului de față, consiliul comunal al orașului a pus gând rău măreșului turn istoric ce se înalță în fața bisericii, hotărând dărâmarea lui.

Executarea acestei hotărâri, n-a întârziat mai mult de patru ani așa încât de 26 ani, Catedrala orașului nostru se află în una din cele mai jalnice situații: lipsită de turnul necesar așezării clopotelor, în locul căruia a construit unul din lemn, în care au fost adăpostite clopotele vechi, până la ridicarea lor de către armatele de ocupație, iar în timpul de față rămânând cu o simplă amintire a greșelii săvârșite.

DOMNULE PREȘEDINTE AL CONSILIULUI,

Ne-am îngăduit a prezenta Domniei Voastre memoriul de față, știind neșărmurita Dvs. dragoste și viul interes ce-l purtați trecutului nostru în general și în deosebi trecutului nostru religios.

Si cum știm că totdeauna ați sprijinit faptele de bine care urmăresc păstrarea monumentelor religioase, ne adresăm Dvs. cu rugămintea caldă, ca astăzi când Dvs. dețineți înalta situație de Prim Sfetnic al Tronului, să binevoiți a sprijini acțiunea noastră, ca una ce reprezintă dorința întregii populații creștine ortodoxe a orașului Focșani, întrucât comuna nu dispune pentru moment de mijloacele necesare, - dispozând ca Onor Guvern să aloce un ajutor în valoare de ... pentru ridicarea din temelii, din nou, a turnului în care să fie adăpostit clopotul cel mare al Bisericii Catedrală și care acum stă sprijinit pe patru bârne de lemn, lucru nedemn cu trecutul și situația acestei biserici și incompatibil cu dreptul pe care Biserica noastră îl are față de celelalte confesiuni creștine conlocuitoare.

Fapta Dvs.va constitui cea mai pioasă amintire pentru orașul nostru de anul când Liga Culturală a împlinit 40 de ani de activitate,

iar în fața Bisericii Catedrale, neobositul ei conducător a fost sărbătorit pentru împlinirea a 60 de ani de viață! ”

(A. M. Vn., dosar Liga Culturală..., f. 14 - 15)

*

Anexa nr. 2

Cuvântarea col. dr. Mihail Constantinescu cu prilejul inaugurării Căminului - leagăn „Doctor Marc Câmpeanu”

„Domnule Președinte al Consiliului de Miniștri,

Domnule Doctor,

În ultimii trei zeci de ani orașul nostru a avut fericirea să se bucure de o rară mărinimie sufletească a câtorva din fiii săi.

Cetățeanul de onoare, Maiorul Pastia, a făcut teatrul care este un altar al Artei și al culturii, o podoabă a orașului; iar în ultimul an al vieții sale a clădit Ateneul Popular, pe care noi toți nu ne-am învrednicit să-l terminăm până azi, dar sperăm că în anul 1932 va fi inaugurat.

A fost apoi defunctul Plagino care în 1902 a lăsat clădirea alăturată cu această curte vastă în scop de a adăposti bătrâni și infirmi.

Ideia lui Plagino a găsit în Domnia Voastră, Domnule Doctor, pământul sănătos care a putut să facă să rodească și să se îplinească ideile lui Plagino.

Domnule Doctor, mulți te știu, pușini te cunosc.

Prea pușini știu că la vârsta de 32 de ani ai scris cea mai frumoasă lucrare, ce s'a scris până azi în toată lumea, asupra psihologiei mulțimei. Nimeni n'a descris ca d-ta psihologia soldatului și a călărețului în special. Lucrarea D-tale premiată de Academia Română și de cea Franceză din Paris, a dus în lumea întreagă numele d-tale și prin el noțiunea existenței poporului Român. Lucrarea d-tale, domnule doctor, au tradus-o: popoarele toate, și Japonezi, și Spanioli, Ruși, Germani, Italieni, Sârbi, Bulgari, Englezi și Americani, a răspândit pot zice, în toate țările civilizate noțiunea exactă a stărei de

cultură ce este la noi, încă de acum trei zeci de ani. Înzestrat cu această stare sufletească care ți-a dat posibilitatea de a scrie cea mai complexă lucrare de psihologie a mulțimei, ai putut înțelege ușor sufletul lui Plagino și ai organizat aci în Focșani asistența cerșetorilor și triarea vagabonzilor, într'un timp când în țara noastră nu era nici cunoscută, o astfel de legiferare.

Modul cum ai organizat d-ta asistența socială și triarea vagabonzilor aci la Focșani, a servit de model la legiferarea acestei chestiuni la noi în țară. Dotat cu acest rar simțimânt de pătrundere al psihologiei maselor și ocupându-te cu asistența socială, ai fost mult mai impresionat ca alții, de starea nenorocită a mamelor prea tinere, ce se gândesc să ascundă rușinea prin crimă, sau de femeia ce nu are unde naște.

Astăzi când imoralitatea bântuie și când atâtea mame nenorocite riscă să-și ispășească în temniță păcatul ce nu este numai al lor, D-ta cu modestele mijloace materiale de care ai dispus, ai pornit la lucru: ai dat, d-le doctor, nu din prisos, ci din privațiune și ai găsit mulțumirea sufletească, nu în risipă, lux și vanitate ci în posibilitatea de a șterge lacrimile celor nenorocite, și de a asigura viața celor ce ar fi fost expuși să se transforme prematur în țărână, privând poate țara de energii viitoare reale.

În elanul d-tale de realizare, ai găsit în d-l Alevra, ca primar al orașului, o coardă cu cari ai putut să vibrezi în unison.

D-l Alevra și succesorul său Culiță Constantinescu au găsit în bugetul comunei suma necesară, care adăogată, la suma ce ai agonisit în acest scop, să-ți poată da posibilitatea a îndeplini această operă de asistență socială a creșterii copiilor noi născuți.

Gestul și opera d-tale, am convingerea că vor avea răsunet și mână în mână cu Soc. „Principele Mircea”, va face ca din marea mulțime să mai vină și alții care să adauge, să mărească și să completeze începutul făcut de d-ta cu atât de frumos elan sufletească.

În numele Primăriei Focșani, primesc astăzi acest așezământ săvârșit prin sacrificiul d-tale material și prin energia d-tale.

Am convingerea că primesc o sămânță gata încolțită care va crește și va da un falnic stejar, la umbra căruia se vor adăposti mcii copii ce altfel ar fi destinați peirei.

În numele concetățenilor noștri, vă promit că vom căuta să facem totul pentru a asigura propășirea acestei instituțiuni.

Împreună cu toți concetățenii, rog pe bunul Dumnezeu să-ți dea mulți ani încă putere de muncă pentru a desăvârși organizarea acestui așezământ, astfel ca să fie un punct de atracție pentru toate inimile generoase, iar când te vei retrage din această viață de sbucium și muncă continuă, în repausul la care vei avea tot dreptul, să te poți bucura privind cu mândrie și satisfacție opera ce ai desăvârșit.

În numele concetățenilor noștri îți strângem mâna mulțumindu-ți și urându-ți să trăiești, mulți ani, iar opera d-tale să fie pildă pentru toți cei buni dintre noi. Amin! ”

(Arhiva Muzeului Vrancei, dosar inv. nr. 35.043, f. 22 - 23).